مختصر صرف عثمانی

لسان عثمانیده مستعمل ترکی وفارسی وعربی قاعده‌لری
بك ساده صورتده تعریف ایدر

اثر

مهری

عن معلمین لسان عثمانی ومترجمین باب سرعسکری

طبع رابع

معارف نظارت جلیله‌سنك ۵۸۰ نومرولی و ۱۹ ایلول سنه ۳۱۰ تاریخلی
رخصتیله طبع اولنمشدر

درسعادت

(محمود بك) مطبعه‌سی ــ باب عالی جوارنده ابوالسعود
جاده‌سنده نومرو ۷۲

۱۳۱۵

افاده

معلوم اولدیغی اوزره شمدی یه قدر لسان عثمانینك یالکز الك اساسلی قواعد صرفیه سنی محتوی وصورت افادەسی دخی طلبەنك بالسهوله آکلایه بیله جکی طرزده بغایت ساده ومختصرجه بر صرف یوق ایدی بناءً علیه بیوك کوچك هر صنف طلبه یه بالضرور مفصل صرفلردن درس کوسترلمکده ایدی ایشته بو جهتله طلبه ایلك دفعه صرفه باشلارباشلاماز قلبلرنده برصیقندی حس ایتمکده ایدیلر ایمدی بو حاله بردوا اولمق اوزره صغار طلبەنك فهمنه قریب پك ساده افاده وتعریفلر اوزره بومختصری قلمه آلدم . بونده لسان عثمانینك انجق الك مستعمل وجاری اولان قاعدەلرینی کوسترمشمزدر بناءً علیه مزید حرمتلو معلم افندیلر صرف مبتدیلرینه اولا بومختصردن وبعده مطولاندن اوقوتملی . طلبه بردفعه باشلوجه قاعدەلری غایت ساده بر لسانله اوکرنیرلر ایسه طبیعیدرکه بعده مطولندن دوراً بر دها اوقودقلرنده قواعد فرعیەده اصلا مشقت چکمزلر وذهنلری اولجه حاضرلنمش اولدیغندن دوچار تشویش اولمز .

مهری

توصیه

بعض مخابرده خواجكانك صرف عثمانینك ترکی قسمندن
صرف نظرله طبعی سنه‌نك جانبدر دیه‌رك انجق فارسی وعربی
قسملری ایله اوغراشدیرمقده اولدقلری مع التأسف کورلمکده
وبناءً علیه طلبه کلمات عربیه وفارسیه احکامیله پك چابق الفت کسب
ایده‌مامکده ویا بیوك غرابت کورلمکده اولدیغندن اشبو صرفمزك
مختصر بشدن استفاده ایله ابتداسندن انتهاسنه قدر احکام وقواعدك
صرف سنه‌یه اوقوتدیرلمسی وبومنوال اوزره لسان عثمانی کلماتنك
مشتقاتیه صیغه‌لرندن طلبه‌نك اولجه خبردار ایدلمسی موافق مصلحت
اولمغین وهله کلمات مصطلحهٔ صرفیه‌نك تعریفی بو صرفك انجق
ترکی قسمنده درج ایدلمش اولدیغندن هرحالده کتابمزك صرف سنه‌سیله
اوقوتدیرلمسنده تسهیلات کامله حاصل اوله‌جغی بیان اولنور.

مختصر صرف عثمانی

معلومات ابتدائیهٔ عمومیه

سؤال . صرف ندن بحث ایدر

جواب. لسانده بولنان کلمه‌لرك ییپیشندن بحث ایدر

س . لسان ندن مرکبدر

ج . کلمه‌لردن ، کلمه‌لر ایسه حرف و علامتلردن مرکبدر

حرف

س. لسان عثمانینك حرفلری نقدردر

ج . اوتوز ایکی عدددر شویله که

ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ژ س ش ص ض
ط ظ ع غ ف ق ك گ ل م ن و ه ی

س. بونلره نه دینور

ج . حروف هجا دینور چونکه هجا بونلردن یاپیلور

س. هجا ندر

ج . برتقسيمده اوقونان بر ويا زياده حرفلردر .

مثلا (بش) لفظنده بر هجا وار چونكه بر تقسيمده اوقونور حالبوكه (بشاك) لفظنده ايكى هجا وار چونكه ايكى تقسيمده اوقونور

تطبيقات

شاكردان زيرده‌كى كله‌لردن هر برى قاچ هجالو ايسه ديمى

شربت مرحمت صالت مكتبده تكنه‌جى

بيتيشور و بيتشمز حرفلر

س. بيتيشمز حرفلر قنغيلردر

ج . يالكز صاغدن بيتيشوب صولدن بيتشمينلردركه بو يولده اولانلر ا د ذ ر ز ژ و حرفلريدر

مثلا س ا ز — ساز م و ر — مور

س. بيتيشور حرفلر قنغيلردر

ج . كرك صاغدن وكرك صولدن بيتيشن حرفلردركه بونلر دخى باقى قالانلردر

مثلا شش قفلجم سكسان

تطبيقات

شاكردان زيرده‌كى كلمه‌لرك حرفلرينى ممكن ايسه بيتشديرملى
ب ال ق   او ز و م   م ش ه و ر   آ چ م ق   ش ى خ

خصوصى حرفلر

س. ث ح ذ ض ظ ع حرفلرى قنغى لسان كلمه‌لرنده بولنور

ج. يالكز عربى كلمه‌لرنده

مثلا ثروت حق ذات ضد ظفر علم كلمه‌لرى عربيدر

س. پ چ ژ گ حرفلرى قنغى لسان كلمه‌لرنده بولنور

ج. تركى وفارسى كلمه‌لرنده

مثلا (گمى) (چامور) (پيره) (گل) (پاره) (ژيان) كلمه‌لرى عربى اولميوب يا تركى وياخود فارسيدر

تطبيقات

زيرده‌كى كلمه‌لردن قنغيلرى عربى وقنغيلرى دكل ايسه شاكردان ديمليدر

حق . پاك . ژنك . عرفان . گچيد . ذوق . بعيد . ثانی .
كلير . پير . ضمير

علامت

س. لسان عثمانيده قوللانيلان علامتلر قاچ نوعدر
ج. بش نوع شويله كه اولا حركه ثانياً مد ثالثاً
تشديد رابعاً جزم خامساً تنوين

حركه

س. حركه ندر
ج. حركه حرفك اوستنه ويا آلتنه قونيلوب آنی اوقودانه
علامتدر
س. حركه قاچ درلودر واسملری ندر
ج. اوچ درلودر واسملری دخی اوستون اسره اوترهدر
س. اوستون اسره اوترهيه عربجه نه دينور
ج. اوستونه فتحه اسرهيه كسره اوترهيه ضمه دينور

حركۀ خفيفه حركۀ ثقيله

س. مذكور حركه‌لردن هر برينك قاچ درلوسسى وار
ج. ايكى درلو برى خفيف وديكرى ثقيل يعنى آغر
س. اوستون خفيف اولدقده نصل اوقونور
ج. جَ سَ كبى
س. اوستون ثقيل اولدقده نصل اوقونور
ج. طَ خَ كبى
س. اسره خفيف اولدقده نصل اوقونور
ج. زِ تِ كبى
س. اسره ثقيل اولدقده نصل اوقونور
ج. قِ غِ كبى
س. اوتره خفيف اولدقده نصل اوقونور
ج. ايكى درلو كُل سُوز كبى
س. اوتره ثقيل اولدقده نصل اوقونور
ج. ايكى درلو صُو بُوش كبى

تطبيقات

زيرده بولنان كلمه‌لرك حركه‌سى خفيف ويا ثقيل بيان اولنميدر

دم   قوش   ایکی   بر   خام   کباب   طیقاج
اکرام   بورك   طقوز

مد

س. مد ندر

ج. یالکز الف حرفی اوزرینه‌قونیلور شو (~)علامتدرکه اوزون اوستون دیمکدر وآنی اوزاده‌رق اوقودر

مثلا   آمر   آمال   مآب

س. ترکی کلمه‌لرده مدلی الف نصل اوقونور

ج. اوزادلمیه‌رق اوقونور بوحالده مدك ایشی باشده بولنان همزه الفی آغر اوستون ایله اوقوتمقدر.

مثلا   (ات)   آت   (ال)   آل   (او)   آو

شده یاخود تشدید

س. تشدید ندر

ج. بر حرفی ایکی کره اوقوتمق اوزره حرفك اوستنه

قونور شو(ّ) علامتدر. مثلا ملّت مدّاح

س. هرحرف اوزرینه تشدید قونیله بیلورمی

ج . الفدن ماعدا هرحرف اوزرینه قونور

س. تشدید قنغی لسان کلمه‌لرنده بولنور

ج . صرف عربی وفارسی کلمه‌لرنده شاید کلمه ترکجه اولور ایسه ایکی دفعه اوقونه‌جق حرف ایکی دانه یازیلور

مثلا بللی اللی اوممق

تطبیقات

زیرده‌کی کلمه‌لرك تصحیحی لازمدر

فللاح کوزّلك عللت امّك قصصاب صاالّامق

مددت غرره چّاله

جزم

س. جزم ندر

ج . بر حرکه ایله بر دن زیاده قاچ حرف اوقونه‌جقسه آنی کوسترمکه مخصوص شو (ْ) علامتدر

مثلا   مَرْهَمْ   دَرْدمَنْدْ   مُسْتَقْبَلْ

تطبيقات

شاكردان زيرده كى كلمه‌لرك جزملرينى قويملى

مكتب   يكمز   مطنطن   چركس

تنوين

س. تنوين نه‌يه دينور

ج. ايكى اوستون (ً) ايكى اسره (ٍ) وايكى اوتره‌يه (ٌ) دينور

س. بوچفته حركه‌لرك ايكنجيسى نه‌ايچون‌در

ج. نون اوقونمق ايچون‌در

مثلا (بَ) به اوقونور   فقط (بً) بن اوقونور

» (بِ) بى »   » (بٍ) بين »

» (بُ) بو »   » (بٌ) بون »

تطبيقات

زيرده كى كلمه‌لرك هم اوقودلمسى وهمده يازديرلمسى لازمدر

بناءً   غفلةً   عن قصدٍ   مضافٌ اليه   عند

بحقٍ   مكافاةً   حقاً   مفعولٌ به

مشارٌاليه   بغتةً

معلومات متفرقه

ثقيل وخفيف حرفلر

س. ثقيل حرفلردن مقصد ندر

ج . اكثريا آغر حركه ايله اوقونان حرفلردر

س. ثقيل حرفلر قنغيلردر

ج . ح خ ص ض ط ظ ع غ ق حرفلريدر

س. خفيف حرفلردن مقصد ندر

ج . اكثريا حفيف حركه ايله اوقونان حرفلردر

س. خفيف حرفلر قنغيلردر

ج . ثقيل حرفلرك ماعداسيدر.

تطبيقات

طابه زیرده کی حرفلردن قنغیلری ثقیل وقنغیلری خفیف ایسه دیملی

س ق ك ط و ن ه غ م ج ص

حروف املا

س. حروف املادن مقصد ندر

ج. ا و ه ی حرفلریدرکه ترکی کلمه‌لرده اکثریا هجالرك نه حرکه ایله اوقونه‌جغنی کوستررلر

مثلا (قش) اسره ایله یازمیوبده بویله‌جه (قیش) یازسه‌ق ی حرفی هجانك اسره ایله اوقونه‌جغنی کوسترمکدن ماعدا هیچ برایشی یوقدر

س. بو ا و ه ی حرفلرندن هر بری نه حرکه کوستررر

ج. (ا) و (ه) اوستونی (ی) اسره‌یی (و) دخی اوتره‌یی کوستررر.

مثلا قاش قیش قوش شاقه

تطبيقات

طلبه زيرده كى كلمه‌لرك حروف املالرینی قویملی

كُپ قَچ الِف تُل بَش بُش دُزَق

متحرك وساكن

س. متحرك نه‌يه ديرلر

ج. حركه‌لی اولان حرفه ديرلر مثلا دالك اوزرينه اوستون قويه‌رق دَ ديسه‌ك د متحرك اولمش اولور

س. ساكن نه‌يه ديرلر.

ج. كندوسنه مخصوص حركه‌سى اولميوب بشقه‌سنك حركه‌سيله اوقونان حرفه ديرلر مثلا درت لفظنده (د) متحرك و(ر) ايله (ت) ساكندر

تطبيقات

زيرده كى كلمه‌لرى شاكردان يازوب وحركه‌لرينى قويوب حرفلردن قنغيسى متحرك وقنغيسى ساكن ايسه كوسترمليدر

هر تالف غرب دوست طوز سبت

آهنك

س. تركی كلمه‌لره مخصوص اولان آهنك نه‌يولده‌در

ج. كلمه‌نك ايلك هجاسی آغر حركه ايله اوقونورسه ديكر هجالر دخی آكا اويه‌رق آغر حركه ايله اوقونور

مثلا باغلر طاشدن چوزابجی

بونك كبيده ايلك هجا خفيف حركه ايله اوقونور ايسه ديكر هجالر دخی آكا باقه‌رق آغيرسز اوقونور

مثلا اولر بزدن اكمكجی

فقط (الما) (پلاو) (شيشمان) ودها بعض كلمه‌لر مستثنی‌درلر

تطبيقات

معلم افنديلر زيرده‌كی كلمه‌لری آهنكسز اوقويوب شاكردان دخی طوغرتملی

طاشلر ايپلر بزجی يازمه‌جی شوندن بوندن

بزدن سزدن اولديغی قالينجه سرينجه

تلون حروفات

الف

س. الف قاچ نوع‌ در

ج . باشلوجه اوچ نوع شویله‌که

اولا. الف املاکه حرکه یرینی طوتار وباشلوجه آغز اوستونی کوستر

مثلا باش جام

ثانیاً. الف مقصوره‌که (ى) شکلنده دخی یازیلور وینه الف کبی اوقونور فقط اوزادلمز

مثلا مولی دعوی فتوی

ثالثاً. الف ممدوده‌که عربی وفارسی کلمه‌لرده مد ایله اوقونور

مثلا آمر آباد آمین

تطبیقات

زیرده‌کی کلمه‌لرده موجود الفلرك نوعی تعیین ایدلملی

مصطفی بال آتش شوری چام

کبری آزاد دام

﴿ همزه ﴾

س. همزه‌نك قاچ حالی وار

ج . اوچ حالی شویله که

اولا. بلادندان مثلا جزء شیٔ صفاء

ثانیاً. عادی بر دندان ایله مثلا مسئله مائل

ثالثاً. دندان یرینه آلتنده ا و ی حرفلرندن بری بولنه‌رق

مثلا أجرت مأمور مؤمن منشیٔ

س. همزه الف نه‌یه دیرلر

ج . آلتنده الف بولنان همزه‌یه دیرلر

مثلا مأذون رأس بدأ

س. همزه الف لسان عثمانیده دائما بویله‌می یازیلور

ج . خیرا کر باشده بولنورسه عادت اولمشدر همزه‌سز یازیلور

مثلا ال اسم اجرت

﴿ ضاد ﴾

س. ضادك قاچ سسی وار

ج . ایکی بری اکثریا (ظ) کبی

مثلا ضرر ضمير ضبط

دیکری ایسه نادراً (د) کبی

مثلا قاضی ضرب

❁ طاء ❁

س. طانك قاچ سسی وار

ج . ایکی بری اصل کندو سسی مثلا طاش قوطی

دیکریده (د) کبی مثلا آطه طبان

(د) کبی اوقونان (ط)لر هپ ترکجه کلمه‌لرده بولنور

❁ کاف ❁

س. کافك قاچ درلو سسی وار

ج . دورت درلو شویله که

اولا. کاتب کبی بوکبیلره کاف عربی دینور

ثانیاً. گل کبی بوکبیلره کاف فارسی دینور

ثالثاً. دکز کبی. بوکبیلره صاغر کاف دینور

رابعاً. بك کبی بوکبیلره کاف یائی دینور

تطبيقات

زیرده‌کی کلمه‌لرده بولنان کافلرك نوعی تعیین ایدلملی
کافر   دکنك   بکا   اکین   کوکل   دکر

﴿ واو ﴾

س. واو قاچ درلودر
ج . درت درلو شویله‌که
اولا. واو اصلیه یاخود لفظیه‌که اصل کندو سسیله اوقونور
مثلا   ورم   وکیل   علو
ثانیاً. واو املا که حرکه یرینی طوتار واوتره‌یی کوستر
مثلا   قوش   یول   صو
ثالثاً. واو ممدوده‌که عربی وفارسی کلمه‌لرده بولنوب اوتره‌یی اوزادر   بوکا واو املا دخی دینسه بأس یوق
مثلا   عدو   بدکو   عقول
رابعاً . واو اماله‌که بعض فارسی کلمه‌لرده (خ) ایله (ا) میاننده بولنور واوقونمز
مثلا   خواب   خوانده   خواهش

تطبيقات

شاكردان زيرده بولنان واولرك نوعنى سويلمليدرلر
لغو   صوچ   عدول   خواجه   نوش
وقت   كول   چوروك

﴿ هاء ﴾

س. ها قاچ نوعدر
ج . اوچ نوع شويله‌كه
اولا . هاى اصليه ياخود لفظيه‌كه اصل سسى ايله اوقونور

مثلا   هر   مهر   چاه

ثانياً . هاى املا ياخود هاى رسميه‌كه حركه يرينى طوتار واوستونى كوسترر

مثلا   بنده   زاده

ثالثاً. هاى موقوفه‌كه (ت) حرفندن دونمه‌در وعربى كلمه‌لر صوكنده بولنور

مثلا   حكايت = حكايه . اقامت = اقامه

تطبيقات

شاكردان زيرده بولنان هالرڭ نوعنى سويلملى

همت غايه تكمه كفته اهل منقبه

بالطه سايه جاه

﴿ ياء ﴾

س. ياء قاچ نوعدر

ج . اوچ نوع شويله‌كه

اولا. ياى اصليه ياخود لفظيه‌كه اصل سسيله اوقنور

مثلا يل چاى ياى

ثانياً . ياى املا كه حركه يرينى طوتار واسره‌يى كوسترر

مثلا بيل قيش ايف

ثالثاً. ياى ممدوده كه عربى وفارسى كلمه‌لرده بولنوب اسره‌يى اوزادر بوكا ياى املا دخى دينسه بأس يوقدر

مثلا والى مردى جانى

تطبيقات

طلبه زيرده‌كى كلمه‌لرده موجود يالرڭ نوعنى سويلملى

يمين كلين ظريف يوز بيز نيل فيله

کتاب اول

صرف ترکی

کلمه

س. کلمه‌لر اساساً قاچ نوعدر

ج . اوچ نوعدر شویله که برنجیسی اسم ایکنجیسی فعل اوچنجیسی حرف یاخود ادات

باب اول

اسم

س. اسم دیمکله نه آکلاشیلور
ج . زمان کوسترمیوب یالکز حالنده بر معنا ویرن کلمه اکلاشیلور
مثلا چوجق یشیل بن کیدش کلمه‌لری اسم‌درلر
س. اسملر نه اوله‌بیلورلر
ج. اسم عام ویا خاص مفرد ویا جمع و بونلردن ماعدا اعرابلی ویا اعرابسز اوله‌بیلورلر

اسم عام واسم خاص

س. اسم عام ندر
ج. اویله برکلمه‌درکه کوستردیکی شیدن نقدر وار ایسه آنلرك هر برینه دینور
مثلا قیون کلمه‌سی اسم عامدر، چونکه نقدر قیون وارسه هر برینه دینور

س. اسم عامه دها نه دیرلر

ج . اسم جنس دیرلر

س. اسم خاص ندر

ج . اویله بر کلمه‌درکه کوستردیکی شیدن نقدر وار ایسه انلردن یا برینه یاخود بعضیسنه دینور

مثلا استانبول کلمه‌سی اسم خاصدر چونکه هر نقدر بوندن بر شهر آکلاشیلور فقط استانبول دینمکله هر شهر آکلاشیله‌مز الا معلوم بر شهر آکلاشیلور

کذلك اسکندر دینور ایسه آدم آکلاشیلور فقط بو لفظ ایله هر آدم آکلاشیله‌مز الا انسانلردن کیمك آدی اسکندر ایسه او آکلاشیلور

س. اسم خاصه دها نه دینور

ج . علم دینور

تطبیقات

زیرده‌کی اسملردن قنغیلری اسم خاص وقنغیلری اسم عام ایسه دیملی

کتاب قیو ارضروم بغداد حسین طاش

قلم دریا خواجه

مفرد وجمع

س. بر تك كوسترن كلمه‌يه نه دينور
ج . مفرد دينور مثلا بزم كتاب دينسه بوراده كتاب مفرد در چونكه بر تك كوستريور
س. بردن زياده كوسترن كلمه‌يه نه دينور
ج . جمع دينور مثلا كميلر كلدى دينسه دكل بر الا بردن زياده كمى آكلاشيلور
س. لسان تركيده جمع نصل ياپيلور
ج . مفردك نهايتنه (لر) علاوه‌سيله
مثلا او اولر باش باشلر قپو قپولر
س. كلمه‌نك بر ويا زياده كوسترمسنه نه دينور
ج . كميت دينور

اعراب

س. تركجه‌ده اعراب نه‌يه ديرلر
ج . اسمك تركيبده صوكى دكشمسنه ديرلر
مثلا (اَوْ) لفظنده صوكى اولان واو ساكن در فقط (اَوى) ياپدم (اوك) قپوسى قيرلدى (اوَه) كيردم تركيبلرنده

(او) لفظنك صوكنه اسره اوستون كلمشدركه بويله‌جه برآز اولسون دكشمسنه اعراب دينور

اعرابلى احوال اسم

س. اعرابلى احوال اسم نقدر در

ج. اوچدر شويله‌كه مضاف اليه مفعول به مفعول‌اليه

	مفرد	جمع
مجرد	او	اولر
مضاف‌اليه	اوك	اولرك
مفعول‌به	اوى	اولرى
مفعول اليه	اوه	اولره

تطبيقات

طلبه زيرده‌كى كلمه‌لرك احوال اسمنى آغزدن ديملى وهمده يازملى

باش آرسلان طاغ آغاج كوز

تبدلات

س. بر اسمك نهايتنده حروف املادن برى بولنورسه احوال اسمنده نه تبدلات اولور

ج . اكر كلمه مفرد ايسه مضاف اليهده (نك) مفعول بهده (ى) مفعول اليهده (يه) علاوه اولنور .

فاما جمع ايسه هيچ بر تبدل كورمز

مفرد

مجرد	قيا	قپو	آرى	دره
مضاف اليه	قيانك	قپونك	آرينك	دره‌نك
مفعول به	قيايى	قپويى	آرى‌يى	دره‌يى
مفعول اليه	قيايه	قپويه	آرى‌يه	دره‌يه

جمع

مجرد	قيالر	قپولر	آريلر	دره‌لر
مضاف اليه	قيالرك	قپولرك	آريلرك	دره‌لرك
مفعول به	قيالرى	قپولرى	آريلرى	دره‌لرى
مفعول اليه	قيالره	قپولره	آريلره	دره‌لره

تطبيقات

شاکردان آتیده‌کی کلمه‌لرك احوال اسمنی هم آغزدن دیملی وهمده یازملی

کدی قیو آطه بابا چای اویقو

س. براسمك نهایتنده قاف بولنور ایسه احوال اسمنده نه تبدلات واقع اولور

ج. اکر کلمه اصل ترکی ایسه قاف حرکه‌لندیکی یرلرده غینه تبدل ایدر بو حسابجه قاف مفردك یالکز مضاف الیه مفعول به ومفعول الیه حاللرنده غینه تبدل ایدر

	مفرد	جمع
مجرد	بالِق	بالِقلر
مضاف الیه	بالِغك	بالِقلرك
مفعول به	بالِغی	بالِقلری
مفعول الیه	بالِغه	بالِقلره

تطبيقات

طلبه زیرده‌کی کلمه‌لرك احوال اسمنی هم آغزدن دیملی وهمده یازملی

طاوق حریق آیاق فرانق چوجق

اضافت

س. اضافت نه‌یه دیرلر

ج. بری دیکرینك اولدیغنی کوسترمك ایچون ایکی اسمك برلشمسنه دیرلر

مثلا عمرك اوغلی دکزك بالغی دیرسه‌ك بو ترکیبلرده اضافت وار چونکه اوغل عمرك بالق دخی دکزك اولدیغی آکلاشیلور

س. اضافت حالنده اسملرك برینه ودیکرینه نه دینور

ج. برینه مضاف الیه ودیکرینه مضاف دینور ومضاف الیه کیمك ونه‌نك سؤالیله بیلنور

مثلا یوقاری‌کی مثاللرده کیمك اوغلی ونه‌نك بالغی دیو صورارسه‌ق جوابلری اولان عمرك ودکزك کلمه‌لری مضاف الیه اولور

س. ترکجه‌ده اضافت نه‌ترتیب اوزره اولور

ج . مضاف‌الیه ایلرو ومضاف ایسه صوکره قونیله‌رق

مثلا   راشدك جزدانی   اوك قپوسی

تطبیقات

آتیده‌کی کلمه‌لری طلبه‌یه اضافت ایتدیرملی

حسن فس   بالطه صاپ   طاغ اتك   قیا صو

اسم مکان

س. اسم مکاندن نه آکلاشیلور

ج . برشیئك یری آکلاشیلور

مثلا صمانلق   صمان قونیلان یر دیمکدر

س. ترکجه‌ده اسم مکان نصل یاپیلور

ج . اسمك صوکنه اکر خفیف ایسه (لك) واکر ثقیل ایسه (لق) علاوه‌سیله

مثلا   کمور   کمورلك   کمور قونیلان یر

طاش   طاشلق   طاش بولنان یر

تطبیقات

طلبه زیرده‌کی کلمه‌لرك اسم مکاننی بوللی

چوپ قویا بادم مزار کوبره انجیر

اسم تصغیر

س. اسم تصغیردن نه آکلاشیلور

ج. برشیئك اوفاغی ویا آزی آکلاشیلور

مثلا سرچه‌جك اوفق سرچه دیمکدر

کزمه‌جك آز برکزمه «

س. اسم تصغیر نصل یاپیلور

ج. اسمك نهایتنه خفیف ایسه (جك) وثقیل ایسه (جق) علاوه‌سیله

مثلا تکنه تکنه‌جك اوفق تکنه دیمکدر

اوطه اوطه‌جق اوفق اوطه «

س. اسم قاچ قسمدر

ج . درت قسم اولا اسم عين ثانياً صفت ثالثاً كنايت رابعاً شبه فعل

فصل اول

اسم عين

س. اسم عين ديمكله نه آكلاشيلور

ج . كوزه كورينور ويا فكرجه بيلنور بر شيدن خبر ويرن كلمه آكلاشيلور

مثلا قوش صو اوفكه آغرى

فصل ثانى

صفت

س. صفت نه‌يه ديرلر

ج . بر شيئك حال و كيفيتنى يعنى نصل اولديغنى بيان ايدن كلمه‌يه ديرلر

مثلا کنیش زقاق کسکین بچاق دیرسه‌ك کنیش زقاغك حالنی وکسکین ایسه بچاغك نصل اولدیغنی بیان ایدر

س. صفتك حال وکیفیتنی بیان ایتدیکی اسمه نه دینور

ج. موصوف دینور که صفتلنمش دیمکدر

مثلا بیوك اَوْ دیرسه‌ك (بیوك) صفت و (او) دخی موصوف اولور

تطبیقات

زیرده‌کی ترکیبلرده بولنان لغتلردن قنغیلری صفت وقنغیلری موصوف ایسه شاکرد دیملیدر

قره قالپاق طاتلو صو چالشقان چوجق صاری صاچ

س. ترکجه صفتلر قاچ قسمدر

ج. باشلوجه درت شویله که اولا اسم منسوب ثانیا وصف ترکیبی ثالثاً صفت اصلیه رابعاً صفات مشتقه

اسم منسوب

س. اسم منسوبدن مقصد ندر

ج. اداتله یاپلمش اولوب نسبت ویا مالکیت وياخود مشغولیت کوسترن صفتدر مثلا

قیشلق قیشه منسوب پاره‌لو پاره‌یه مالك دیمکدر

س. تورکجه نسبت اداتلری قنغیلر در

ج. باشلوجه لی لو جه جی لك لق اداتلریدر

مثلا سیواسلی	سیواس شهرندن اولان دیمکدر	
بویلو	بوی اولان	»
دکزجه	دکزه منسوب	»
کیجه‌لك	کیجه‌یه منسوب	»
آیلق	آیه منسوب	»
صوجی	صو صاتمغله مشغول اولان	»

تطبیقات

طلبه زیرده‌کی کلمه‌لری مناسبی وجهله قچ درلو قابل ایسه اسم منسوب ایتملی

شام شرف کاغد ییل اقشام اتمك عرب

وصف تركيبي

س. وصف تركيبيدن مقصد ندر

ج . اكثريا مستقل ايكي كلمه‌دن ياپيلان صفتدر

مثلا قره كوز قره كوزلو ديمكدر
آچيق كوز كوزي آچيق

صفت اصليه

س. صفت اصليه‌دن مقصد ندر

ج . بر اداتله ياپلمش و يا ايكي كلمه‌دن وياخود فعلدن ياپلمش اولميوب اصلندن صفت اولان كلمه در

مثلا كوزل قره اسكي صفت اصليه درلر

كذا اسماء عدد صفات اصليه‌دندر

اسماء عدد

س. اسماء عدددن مقصد ندر

ج . صايي آدلريدر

س. اسماء عدد قاچ قسمدر

ج . درت قسم شویله که اولا اصلیه ثانیاً وصفیه ثالثاً توزیعیه رابعاً کسریه

اعداد اصلیه

س. اعداد اصلیه‌دن مقصد ندر

ج . صایلان شیئك نقدر اولدیغنی کوسترن کلمه‌لر در

مثلا یکرمی قیون دینسه قیونلرك مقداری یکرمی اولدیغنی آکلاشیلور

س. اعداد اصلیه قنغیلر در

ج . آحاد عشرات مات الوف و دها یوقارودە بولنان عددلر در

﴿ آحاد ﴾

بر ایکی اوچ درت بش التی یدی سکز طقوز

﴿ عشرات ﴾

اون یکرمی اوتوز قرق اللی التمش یتمش سکسان طقسان

﴿ مآت ﴾

یوز ایکیوز اوچیوز الی آخره

﴿ الوف ﴾

بیك   ایکی بیك   اوچ بیك   الی آخره

اعداد وصفیه

س. اعداد وصفیه‌دن مقصد ندر

ج . بر شیئك صایبده قاچنجی اولدیغنی کوسترن کلمه‌لر در مثلا اوچنجی صنف دینسه بردن باشلایه‌رق صایوب اوچ قنغیسنه اصابت ایدر ایسه اودر

س. ترکجه‌ده اعداد وصفیه نصل یاپیلور

ج . اعداد وصفیه‌نك نهایتنه (نجی) علاوه‌سیله مثلا

بر   برنجی   اوچ   اوچنجی

شاید نهایتده (ی) بولنورسه بوزیلور مثلا

یدی   یدنجی   ایکی   ایکنجی

درت لفظنك وصفیه‌سی دردنجی اولور

اعداد توزیعیه

س. اعداد توزیعیه‌دن مقصد ندر

ج . بر ایشده مساوی اوله‌رق طوتیلان اولجی‌یی کوسترن عددلر در مثلا

اوچر غروش ویر دیرسه‌م هر برینه اوچ غروش دیمکدر

س. اعداد توزیعیه نصل یاپیلور

ج . اعداد اصلیه‌نك نهایتنه اوکی اوستونلی بر (ر) علاوه‌سیله

مثلا بش بشر اون اونر

فقط کلمه‌نك صوکنده (ی) بولندقده (ر) دن اول برده (ش) علاوه اولنور

مثلا یدی یدیشر اللی اللیشر

(درت) لفظنك توزیعیه‌سی (دردر) اولور

اعداد کسریه

س. اعداد کسریه‌دن مقصد ندر

ج . پای کوسترن صاییلر در مثلا اورته‌ده اوتوز غروش بولنســه بونك اوچده بری سنکدر دیرســه‌م یالکز اون غروش آکلاشیلور

س. ترکجه‌ده اعداد کسریه نصل یاپیلور

ج . اعداد اصلیه‌نك نهایتنه (ده) و صکره استنیلان عدد کتورلمکله

مثلا   بشده بر   یدیده ایکی

تطبیقات

زیرده‌کی اسماء عددك نوعلری تعیین ایدلملیدر

قرق طقوز   التیشر   اوچنجی   یدیبوز   اوچر

طقوزنجی   یدیده درت

اسم تصغیر

س. ترکجه‌ده صفتلرك تصغیری نصل اولور

ج . اکر مقصد اوفالتمق ایسه کلمه‌نك آخرینه ایجابنه کوره (جك) ویا (جق) علاوه‌سیله اولور   مثلا

کوزلجك   اوفاق کوزل   دیمکدر

قیصه‌جق   اوفاق قیصه   »

شاید تصغیردن مقصد آزالتمق ایسه آخر کلمه‌یه (جه) علاوه ایدیلور

مثلا کوزلجه آز کوزل دیمکدر
قیصه‌جه آز قیصه »

تطبیقات

زیرده‌کی کلماتی تصغیر ایتملی
یوکسک طاتلو یومری اکشی شیشمان

اسم تفضیل

س. اسم تفضیلدن مقصد ندر

ج. وصف ایتدیکی شیئك بشقه‌سنه نسبةً زیاده ایله متصف اولدیغنی کوسترر صفتدر

مثلا بودکنك قیصه‌رقدر دیو سه‌ك دکنكك بر بشقه‌سنه نسبةً قیصه اولدیغی قیصه‌رق لفظندن آکلاشیلور

س. ترکجه‌ده اسم تفضیل نصل یاپیلور

ج. اکر شئ جزئه یعنی برقسمه نسبت ایدیله‌جکسه صفتك اولنه اکثریا (دها) لفظی کتورلمکله یاپیلور

مثلا بو یول آندن دها ایراقدر
بوطاغ آندن دها یوجه‌در

یك نادر اولەرق کلمەنك صوکنه خفیف ایسه (رك) وثقیل ایسه (رق) علاوه اولنور

مثلا بوطاغ آندن یوجەرکدر
بوفس آندن قیصەرقدر

فقط بوقاعدەنك مستثنیاتی واردر مثلا کوچك کچورك

س. جزئه نسبت کوسترن صفتلره نه دینور

ج . اسم تفضیل جزئی دینور

س. شاید شئ کله یعنی تکمیلنه نسبت ایدیلور ایسه نه یاپملی

ج . صفتك اولنه (اك) اداتنی علاوه ایتملی

مثلا اك کوتو جملەنك کوتوسی دیمکدر
اك قبا جملەنك قباسی دیمکدر

س. کله نسبت کوسترن صفتلره نه دینور

ج . اسم تفضیل کلی دینور

متفرقه

س. صفت ایله موصوفه برلکده نه دینور

ج . ترکیب وصفی دینور

مثلا صیجاق صو آق صقال ترکیب وصفی درلر

س. ترکجه‌ده صفت موصوف نه ترتیب اوزره اولور

ج . صفت ایلروده وموصوف ایسه کیروده اوله‌رق

مثلا اوزون یول بیوك قوناق

س. صفتلرك نهایتنه (لك) ویا (لق) کتورلسه نه حال واقع اولور

ج . وصفیتلری کیدوب اسم مطلق کبی اولورلر

مثلا یوکسك یوکسکلك طار طارلق

فصل ثالث

کنایات

س. کنایاتدن مقصد ندر

ج . ایستنیلان اسم یرینه قوللانیلان کلمه‌لردر

مثلا او لفظی کنایاتدندر او بیلور دیدیکمزده مقصدمز حسین اولسه او حسین یرینه قونلمش برلفظدر

س. کنایات قاچ قسمدر

ج . اوچ شویله که اولا ضمیر ثانیاً اسم اشارت ثالثاً مبهمات

ضمير

س. ضميردن مقصد ندر

ج . متكلم ويا مخاطب وياخود اولجه سويلنمش اولان غائب ايچون قوللانيلان كلمه‌در

مثلا بن سن او لفظلری ضميردر

بن متكلم سن مخاطب او غائب ايچوندر

س. ضمير قاچ نوعدر

ج . بش نوعدر اولا ضمير شخصی ثانياً ضمير اضافی ثالثاً ضمير وصفی رابعاً ضمير نسبی خامساً ضمير فعلی

ضمير شخصی

س. ضمير شخصيلر قنغيلردر

ج . كلمه‌يه بيتشك اولميوب آيروجه قوللانيلان ضميرلردركه (بن) (سن) (او) و (بز) (سز) (آنلر) لفظلريدر

ضمیر شخصیلرك اعرابلی احوال اسمی

مفرد

مجرد	بن	سن	او
مضاف الیه	بنم	سنك	آنك
مفعول به	بنی	سنی	آنی
مفعول الیه	بكا	سكا	آكا

جمع

مجرد	بز	سز	آنلر
مضاف الیه	بزم	سزك	آنلرك
مفعول به	بزی	سزی	آنلری
مفعول الیه	بزه	سزه	آنلره

ضمیر اضافی

س. ضمیر اضافی ندر

ج . بیتشـك اولەرق قوللانیلان ومالكیت كوسترن ضمیردر مثلا باشم دیرسەك (م) ضمیر اضافیدر

	متكلم ايچون	مخاطب ايچون	غائب ايچون
مفرد	م	ك	ى
جمع	مز	كز	لرى

مثلا

باشم	باشك	باشى
باشمز	باشكز	باشلرى

س. شايد كلمه‌نك نهايتنده حروف املادن بولنور ايسه ضمير غائب مفرديله نصل سويلنور

ج . آرالرينه بر (س) علاوه‌سيله مثلا

آناسى قپوسى تيزه‌سى ياليسى

ضمير اضافيله اولان تركيبك احوال اسمى

	مفرد	جمع
مجرد	قپوسى	قپولرى
مضاف اليه	قپوسنك	قپولرينك
مفعول به	قپوسنى	قپولرنى
مفعول اليه	قپوسنه	قپولرينه

تطبيقات

طابه زيرده كى كلماتك ضمير اضافيلر ايله برابر احوال اسملرينى كوسترملى

پدر او قيو دره آنا طاغ آغاج

ضمير وصفى

س. تركجه‌ده ضمير وصفى قنغيسيدر

ج . متصل اوله‌رق قوللانيلان (كى) لفظيدر

مثلا بنمكى بنده اولان شئ ديمكدر

تطبيقات

زيرده‌كى ضميرلرك نوعنى شاكردان تعيين ايتملى

بز برادركنز باشمده‌كى آنلردن بنم سزككى

ددەمز ياليسى سنده‌كى قپولرى

ضمير نسبى ايله ضمير فعليدن فعل بابنده بحث ايديله‌جكدر

اسم اشارت

س. اسم اشارتدن مقصد ندر

ج . بر شیئی کوسترمك ایچون قوللانیلان لفظدر مثلا بونی ایستمم شونی ویر کلامنده بو وشو اسم اشارت درلر

س. ترکجه اسم اشارتلر قنغیلردر

ج . باشلوجه (بو) و (شو) و (او) کلمه‌لریدر

بو و شو کلمه‌لرینك احوال اسمی

	مفرد	جمع	مفرد	جمع
مجرد	بو	بونلر	شو	شونلر
مضاف الیه	بونك	بونلرك	شونك	شونلرك
مفعول به	بونی	بونلری	شونی	شونلری
مفعول الیه	بوکا	بونلره	شوکا	شونلره

مبهمات

س. مبهماتدن مقصد ندر

ج . معناسنده بللیسزلك اولان کلمه‌لر در

مثلا بو چوجقلردن کیمی تنبل کیمی چالشقاندر دیرسه‌م (کیم) لفظی مبهماتدندر چونکه قنغیلر تنبل و قنغیلر چالشقان ایسه بللی اولیور

س. ترکجه مبهمات قنغیلر در

ج. باشلوجه‌لری کیم نه بری برقاچ بونجه هرکیم هرنه نصل نقدر قنجی لفظلریدر

﴿ فصل رابع ﴾

﴿ شبه فعل ﴾

س. شبه فعل دیمکله نه آکلاشیلور

ج. حدث جهتندن فعله بکزدیشی اولان کلمه آکلاشیلور

س. حدثدن مقصد ندر

ج. ایش و یا حال کوسترن وقوعاتدر مثلا
کسمك ایش اویومق حال کوسترر

س. شبه فعللر قاچ قسمدر

ج. ایکی قسمدر بری مصدر و دیکری فرع فعلدر

مصدر

س. مصدردن مقصد ندر

ج . ذات و زمان كوسترميه‌رك يالكز حدث كوسترن كلمه‌در

مثلا اورمق اورش مصدر درلر

س. تركجه مصدرلر قاچ درلودر

ج . جمعاً درت درلو در اولا مصدر اصلى ثانياً مصدر تأكيدى ثالثاً مصدر تخفيفى رابعاً حاصل مصدر

مصدر اصلى

س. مصدر اصلى ندر

ج . مشتقاتك محل صدوريدر يعنى چيقديغى يردر

مثلا كلمك مصدر اصلى اولوب (كلدى) (كله‌جك) (كلن) وسائره هپ آندن مشتق يعنى چيقمشدرلر

س. تركجه‌ده مصدر اصليلر نه ايله نهايت بولور

ج . (مك) ويا (مق) ايله مثلا كورمك اورمق

س. مك و مق قنغى مصدرلره مخصوصدر

ج . (مك) خفيف (مق) ايسه ثقيل حركه ايله اوقونانلره

س. (مك) ايله (مق) قالديريلور ايسه باقى قالانه نه دينور

ج . ماده ويا جوهر دينوركه كلمه‌نك مايه‌سى ديمكدر

مثلا يازمق وكلمك مصدرلرندن مك ومق قالديريلور ايسه كيروده قالان (ياز) و (كل) لفظلرينه ماده ياخود جوهر دينور

مصدر تأكيدى

س. مصدر تأكيدين مقصد ندر

ج . معناى مصدرى‌يى تأكيد ايدن بر نوع مصدر دركه مصدر اصلى نهايتنه ايجابنه كوره (لك) ويا (لق) علاوه‌سيله حاصل اولور

مثلا قاچرمق قاچرمقلق كزمك كزمكلك

مصدر تخفيفى

س. مصدر تخفيفيدن مقصد ندر

ج . خفيفلنمش مصدردركه (مك) و (مق) لفظلرينك (مه) لفظنه تبديليله حاصل اولور

مثلا كورمك كورمه بقمق باقمه

حاصل مصدر

س. حاصل مصدردن مقصد ندر

ج . معنای مصدرینك حاصلی اولان حالتك اسمیدر

مثلا طورش طورمه‌نك طرزی دیمکدر

باقش باقمه‌نك « «

س. ترکجه‌ده حاصل مصدر نصل یاپیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ش) علاوه‌سیله مثلا

طورمق طورش کلمك کلش

فقط ماده‌نك صوك حرفی متحرك ویا حروف املادن اولور ایسه (ش) دن مقدم بر (ی) دخی علاوه اولنور

مثلا سویلمك سویلیش اوقومق اوقویش

تطبیقات

طلبه زیرده‌کی مصدرلرك نوعنی سویلملی

یاتمق باغرمه آلش ویرش کزمك کولمکلك

کورنمه کسمه کلش آچمه صوصمق

حدثك انواعی

س. حدثلرده قاچ نوع وار

ج . بش نوع شویله که اولا متعدی ثانیاً متعدیٔ تصییری ثالثاً لازم رابعاً مطاوع خامساً مجهول

متعدی

س. متعدیدن مقصد ندر

ج . فاعلدن چیقوب بشقه‌سنه کچن حدثدر مثلا قیرمق متعدیدر چونکه بو حدث وقوعنده قیران وار قیریلانده وار

متعدیٔ تصییری

س. متعدیٔ تصییریدن مقصد ندر

ج . برینك تأثیریله برندن بشقه‌سنه کچن حدثدر مثلا عربه‌یی بارکیره چکدردم بیلانی اولدرتدم

لازم

س. لازمدن مقصد ندر

ج . فاعلك کندو ذاتنده وقوعبولوب بشقه‌سنه کچمز اولان حدثدر

مثلا اولمك و اویومق لازمدرلر چونکه بو حدثلر وقوعنده صالت اولن و اویویان وار

❁ مطاوع ❁

س. مطاوعدن مقصد ندر
ج. اکثریا فاعلك کندو نفسی اوزرینه اجرا ایلدیکی حدثدر
مثلا طراتمق کشی کندیسنی طرامق دیمکدر
قاشنمق کشی کندیسنی قاشیمق «

❁ مجهول ❁

س. مجهولدن مقصد ندر
ج. اصلی بشقه‌سی طرفندن وقوعبولوب آنك نتیجه‌سی اولان و مفعوله حمل اولنان حدثدر که بو حسابجه اصل یاپان بللیسز قالور
مثلا آت چالدی دینسه آتی بری چالمش و آت دخی چالنمش اولدیغی آکلاشیلور ایسه ده بو سوزده چالانك کیم اولدیغی مجهولدر یعنی بللی دکل اشته بونك ایچون درکه چالمق فعلنك نتیجه‌سی اولان چالنمق ایچون مجهولدر دیرز .

تطبيقات

زیرده‌کی کلماتك کوستردیکی حدثلر قنغی نوعدن ایسه شاکرد سویلملیدر

اولمك قزانمق دوکمك دوکنمك قازدرمق قاچمق آتلمق آلنمق بولمق قازلمق چکنمك

مصدرلرك بناسی

س. مصدرلر جوهر اعتباریله قاچ نوعدر

ج. ایکی نوع مجرد و مزید فیه

س. مجرددن مقصد ندر

ج. ماده‌سنده حروف معنادن آرتیرمش حرف بولنمیان کلمه در

مثلا. کورمك و یازمق مجرد درلر چونکه بونلرك اصللری اولان (کور) و (یاز) کلمه‌لرنده حروف معنادن آرتیرلمش حرف یوقدر بونك ایچون بو کبی مصدرلرك اصللرینه مادهٔ اصلیه دینور

س. حروف معنادن مقصد ندر

ج. معنا ویرن حرفلر در. مثلا آتمق کلمه‌سنه (ش)

و كسمك كلمه‌سنه (ل) آرتیروب (آتشمق) و (كسلمك) دیرسه‌ك معنالری بر ر مقدار دكیشیر

س: مزید فیهدن مقصد ندر

ج، ماده‌سنده حروف معنادن بولنان كلمه‌لر در

مثلا قیرلمق یازدرمق چكشمك دینسه بونلرك ماده‌لری اولان (قیرل) (یازدر) و (چكش) لفظلرنده حروف معنادن وار چونكه اصل ماده‌لری (قیر) (یاز) و (چك) در ایمدی قیرلمق یازدرمق و چكشمك مصدرلرینه مزید فیه دینور

س . تركجه‌ده مزید فیه بابلری نقدر در

ج . بش باب یعنی بش نوعدر شویله كه

« برنجی باب اوطورتمق »

س. بو باب نصل بنا ایدیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ت) علاوه‌سیله

مثلا كوتورمك كوتور كوتورتمك

س. بو بابك بناسی یعنی یاپیلیشی نه ایچوندر

ج . لازمی متعدی‌یه و متعدی‌یی دخی متعدیٔ تصییری‌یه تبدیل ایچوندر

مثلا صچرامق لازمدر صچراتمق دیرسه‌ك متعدی اولور

قازیمق متعدیدر قازیتمق دیرسه‌ك متعدیٔ تصییری اولور

تطبیقات

زیرده‌کی مصدرلرك باب اوله نقلی

آزمق آتمق قالدرمق اوقومق صاللامق

﴿ ایکنجی باب باصدرمق ﴾

س. بوباب نصل بنا ایدیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه (در) علاوه‌سیله

مثلا آلمق آل آلدرمق

س . بو بابك بناسی نه ایچوندر

ج . اولکینك عینیدر مثلا

کولمك لازمدر کولدرمك دیرسه‌ك متعدی اولور

دوکمك متعدیدر دوکدرمك دیرسه‌ك متعدیٔ تصییری اولور

تطبیقات

زیرده‌کی مصدرلرك ایکنجی بابه نقلی

قایمق صاتمق آچمق طالمق دیکمك آصمق

﴿ اوچنجی باب طرانمق ﴾

س. بوباب نصل یاپیلور
ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ن) علاوه‌سیله
مثلا طیامق طیا طیانمق
س. بوبابك بناسی نه ایچوندر
ج . متعدی‌یی مطاوعه ویاخود مجهوله نقل ایچون
مثلا طرامق متعدی‌در طرانمق دیرسه‌ك مطاوع اولور
اوقومق « » اوقونمق » مجهول »

تطبیقات

زیرده‌كی مصدرلرك اوچنجی بابه نقلی
اورتمك ییقامق آلمق سویلمك چالمق

﴿ دردنجی باب كسلمك ﴾

س. بوباب نصل یاپیلور
ج . ماده‌نك نهایتنه بر (ل) علاوه‌سیله
مثلا كورمك كور كورلمك
س. بوبابك بناسی نه ایچوندر
ج . متعدی‌یی مجهول ویا مطاوعه تبدیل ایچوندر

تطبيقات

زیرده‌کی مصدرلرك دردنجی بابه نقلی
آتمق کسمك طاتمق یارمق یاپمق ایچمك

﴿ بشنجی باب چکشمك ﴾

س. بوباب نصل یاپیلور
ج. ماده‌نك نهایتنه بر (ش) علاوه‌سیله
مثلا چکمك چك چکشمك
س. بوبابك بناسی نه ایچوندر
ج. مشارکت ایچوندر یعنی حدثك یکدیکره قارشو یاخود برلکده واقع اولدیغنی کوستررر مثلا
اورمق دن اورشمق بربرینه اورمق دیمکدر
آغلامق « آغلاشمق برلکده آغلامق »

تطبيقات

زیرده‌کی مصدرلره مشارکت معناسنی ویرملی
کورمك چکمك آتمق قوشمق چاتمق

مصدرلوك نفيي

س. مصدرك معناسنى نفى ایچون نه یاپملیدر
ج . ماده‌نك نهایتنه (ما) علاوه ایتملیدر
مثلا كورمك كورمامك قالمق قالمامق
(مطالعه) خفیفلرده یالكز بر (م) علاوه‌سی دخی جائزدر
مثلا كورمك ایتمك

فرع فعل

س. فرع فعلدن مقصد ندر
ج . زمان كوسترمیوب یالكز حدث وذات كوسترن صفتدر
مثلا یازان یازیلان بایغین لفظلری فرع فعلدر
س. تركجه‌ده فرع فعللر قاچ درلودر
ج . درت درلو شویله‌كه اولا اسم فاعل ثانیاً اسم مفعول ثالثاً صفت مشبهه رابعاً مبالغهٔ فاعل

اسم فاعل

س. اسم فاعل نه كوسترر

ج . ايشليانى يعنى فعلك كيمدن چيقديغنى كوسترر مثلا

قيران	قيرمق	فعلى	كيمدن چيقمش	ايسه	اودر
طرانان	طرانمق	»	»	»	»
كزن	كزمك	»	»	»	»

س. تركجه‌ده اسم فاعل نه صيغه‌ده يعنى نه قالبده ياپيلور

ج . (سون) و (يازان) صيغه‌لرى اوزره شويله كه مصدرك ماده‌سنى آلورز واكر خفيف ايسه صوكنه بر (ن) واكر ثقيل ايسه (ان) علاوه ايدرز مثلا

دوشمك دوش دوشن

قوشمق قوش قوشان

فقط ماده‌نك صوك حرفى متحرك ويا حروف املادن اولور ايسه آرايه برده (ى) علاوه اولنور مثلا

ايشلمك ايشليان آرامق آرايان

س. اسم فاعل قنغى جنس مصدرلردن ياپيلور

ج . متعدى لازم و مطاوعدن

تطبيقات

زیرده‌کی مصدرلردن اسم فاعل یاپلمسی

باصمق   یاتمق   کلمك   باغرمق   اورمق

بیلمك   قاچمق   کورمك   سویلمك

اسم مفعول

س. اسم مفعول نه کوستر

ج . فعل کیمك ویا نه‌نك اوزرینه واقع اولمش ایسه آنی کوستر

مثلا طوتیلان طوتمق فعلی کیمك اوزرینه واقع اولمش ایسه آنی کوستر

چالنان چالمق فعلی نه‌نك اوزرینه واقع اولمش ایسه آنی کوستر

س. ترکجه‌ده اسم مفعول نه صیغه‌ده کلور

ج . (سویان) و (یازیلان) صیغه‌لری اوزره شویله‌که مصدرك ماده‌سنی آلورز وصوکنه خفیف ایسه بر (ن) واکر ثقیل ایسه (ان) علاوه ایدرز مثلا

کسلمك   کسل   کسیلن

چالنمق   چالن   چالنان

س. اسم مفعوللر قنغی جنس مصدرلردن کلور

ج . یالکز مجهولدن

س. اسم مفعول معناسنه بشقه صیغه وارمیدر

ج . واردر مثلا مصدر تخفیفی صیغه‌سی بعضاً اسم مفعول معناسنه کلور

مثلا یازمه یازلمش باصمه باصامش معناسنه‌در

تطبیقات

زیرده‌کی مصدرلردن اسم مفعول یاپلمسی

قازلمق چکلمك اوقونمق صایلمق آتلمق کورلمك

صفت مشبهه

س. صفت مشبهه نه کوستر

ج . مصدرك معناسنی کندوسنه طبیعت ویا ایش کوج ایدنی کوستر مثلا

صالیجی صالمه‌یی طبیعت ایتمش اولاندر

قاپیجی قاپمه‌یی » » »

س. صفت مشبهه‌نك اسم فاعل ایله اولان فرقی ندر

ج. اسم فاعلك یاپدیغی ویا اولدیغی دائمی دکلدر حالبوکه صفت مشبهه‌نك یاپدیغی ویا اولدیغی دائمی در مثلا

آرایان تصادفاً آرایان دیمکدر حالبوکه آراییجی دیمکله آرامغی ایش کوچ ایدن آ کلاشیلور

پشورن تصادفاً پشورن دیمکدر حالبوکه پشوریجی دیمکله پشورمکی ایش کوچ ایدن آ کلاشیلور

س. ترکجه‌ده صفت مشبهه‌لر نه صیغه‌ده کلور

ج. قیاسی اوله‌رق (یازیجی) صیغه‌سی اوزره کلور شویله که مادهٔ آله‌رق صوکنه (یجی) علاوه ایتملیدر

مثلا صورمق صور صوریجی
صاتمق صات صاتیجی

اما ماده‌نك صوك حرفی متحرك ویا حروف املادن اولور ایسه آرایه برده (ی) علاوه اولنور مثلا

سویلمك سویلییجی اوقومق اوقوییجی

س. صفت مشبهه‌نك سماعی صیغه‌لری قنغیلر در

ج. باشلوجه‌لری آتیده کیلر در قاچاق طالغین دوشکون باتیق وسائره

طلبه زیرده‌کی مصدرلرك صفت مشبهه‌لرینی بولملی

کزمك چلدرمق طورمق چکمك باقمق صاتمق

مبالغهٔ اسم فاعل

س. مبالغهٔ اسم فاعلدن مقصد ندر

ج . معناسنده مبالغه بولنان اسم فاعلدر مثلا

اوتانغان چوق اوتانان دیمکدر

بیلکیج چوق بیلن «

کذلك مصدردن یاپیلان اسم آلت واسم مکان صیغه‌لری واردر

اسم آلت

س. اسم آلتدن مقصد ندر

ج . بر فعلك اجراسنه واسطه اولان آلتی کوسترن کلمه در

مثلا چالغی چالنق آلتی باصقی باصمق آلتی

اسم مکان

س. اسم مکان نه کوسترر

ج . فعلك وقوعبولدیغی یری کوسترر مثلا

یاتاق یاته‌جق یر دیمکدر

اوتلاق اوتلایه‌جق یر «

س. ترکجه‌ده مصدرلردن اسم امکان نصل یاپیلور

ج . ماده‌نك نهایتنه (اق) ویاخود الف موجود ایسه یالکز (ق) علاوه‌سیله یاپیلور مثلا

طورمق طور طوراق طوره‌جق یر

قاینامق قاینا قایناق قایناديغی یر

تطبیقات

زیرده‌کی مصدرلرك اسم مکانی نه اولور

اوینامق اوغرامق قیشلامق یایلامق قونمق

باب ثانی

فعل

س. فعلدن مقصد ندر

ج . ذات وزمان وحدثی کوسترن کلمه در

مثلا قیردم قیرارم قیره‌جق فعلدرلر

فصل اول

ذات

س. ذات نه‌یه دیرلر
ج . متکلم مخاطب وغائبه دیرلر متکلم بر حدثك بحثنده سویلیاندر مخاطب بحثده کندوسنه سویلانیلاندر غائب دخی کیمدن ویا ندن بحث ایدیلور ایسه اودر

مثلا	قیردم	دینسه	بونده‌کی ذات	متکلم در
	قیردك	»	»	مخاطب در
	قیردی	»	»	غائب در

فصل ثانی

زمان

س. زماندن مقصد ندر
ج . بر حدثك وقوعبولدیغی وقتدرکه فی‌الاصل اوچدر
ماضی حال واستقبال، یاخود، مستقبل

س. ماضیدن مقصد ندر

ج . کچمش زماندر یاخود شویله دیه‌لم بولندیغك زماندن اول اولان وقتدر

مثلا کلدی دیرسه‌م بونده‌کی زمان ماضیدر

س. حالدن مقصد ندر

ج . شمدیکی وقتدر مثلا کلییورم دیرسه‌م بونده‌کی زمان حالدر

س. استقبال یاخود مستقبلدن مقصد ندر

ج . کله‌جك زماندر مثلا یازه‌جق دیرسه‌م بونده‌کی زمان مستقبلدر

﴿ ماضی ﴾

س. ترکجه فعللرك کچمش زمانی کوسترن قاچ صیغه‌سی واردر

ج . بسیط اوله‌رق یعنی دیکر بر فعلله مرکب اولمیه‌رق ایکی صیغه‌سی واردر بری ماضئ شهودی و دیکری ماضئ نقلی

ماضئ شهودی

س. ماضئ شهودی صیغه‌سی نه کوسترر

ج . سويلیانك بر حدثی كندو كوزیله كورمش اولدیغنی یاخود كورمش كبی صحیحاً بیلدیكنی كوسترر

مثلا برادرم كلدی بوجهانی الله یاراتدی

ماضیٔ نقلی

س. ماضیٔ نقلی صیغه‌سی نه كوسترر

ج . سویلیانك بر حدثی بشقه‌سندن ایشیده‌رك بیلدیكنی كوسترر

مثلا ساقزده زلزله چیقمش

بوكیجه اویقوده صایقلامشم

فقط بعضاً كندولكندن بیلدیكنی كوسترر

مثلا آوروپایی كزمشم یمك یمشم

❁ حال ❁

س. تركجه فعللرك شمدیكی زمانی كوسترر قاچ صیغه‌سی واردر

ج . ایكی بری مضارع ودیكری حال

مضارع

س. مضارع صیغه‌سی نه بیلدیرر

ج . بر حدثك شمدی اولمقده اولدیغنی ویا کله‌جك زمانده اوله‌جغنی بیلدیرر

مثلا بن ترکجه‌یی سورم
بو کونکی دکل یارین کلورم

حال

س . حال صیغه‌سی نه کوسترر

ج . بر حدثك سویلندیکی زمانده وقوعبولمقده اولدیغنی کوسترر

مثلا حسین اویویور خواجه اوقویور

﴿ استقبال یاخود مستقبل ﴾

س . ترکجه فعللرك کله‌جك زمانی کوسترر قاچ صیغه‌سی وار در

ج . بش صیغه‌سی وار در که اسملری مستقبل التزامی وجوبی امر حاضر امر غائب در

مستقبل

س . مستقبل صیغه‌سی نه کوسترر

ج . برحدثك کله‌جك زمانده وقوعبوله‌جغنی کوسترر

مثلا یارین کله‌جکم صکره یازه‌جغم

التزامی

س. صيغهٔ التزاميه نه کوسترر
ج . آرزو و خواهش کوسترر
مثلا   الله ويره‌ده يغمور کله

وجوبی

س. صيغهٔ وجوبيه نه کوسترر
ج . لازملق کوسترر
مثلا   دائما اوقومليسك   علم اوکرنمليسك

امر حاضر

س. امر حاضر نه کوسترر
ج . اکثريا سويليلاندن دکليانه امر کوسترر
مثلا   شونی کوتور   درسکی اوکرن

امر غائب

س. امر غائب نه کوسترر
ج. اکثريا سويليلاندن غائبه امر کوسترر
مثلا   برادرك کلسون شو مکتوبی کوتورسون

مصدر خفيفك تصريفى

مصدر سومك

[ماضئ شهودى]

سودم	سودك
سودك	سوديكز
سودى	سوديلر

[ماضئ نقلى]

سومشم	سومشز
سومشسك	سومشسكز
سومش	سومشدرلر

[مضارع]

سوردم	سورز
سورسك	سورسكز
سور	سورلر

[حال]

سوييوردم	سوييورز

سویيورسك	سویيورسکز
سویيور	سویيورلر

[مستقبل]

سوه‌جکم	سوه‌جکز
سوه‌جکسك	سوه‌جکسکز
سوه‌جك	سوه‌جکلر

[التزامی]

سوه‌یم	سوه‌لم
سوه‌سك	سوه‌سکز
سوه	سوه‌لر

[وجوبی]

سوملی‌یم	سوملی‌یز
سوملیسك	سوملیسکز
سوملی	سوملیدرلر

[امر حاضر]

سو	سویکز

[امر غائب]

سوسون	سوسونلر

مصدر ثقيلك تصريفنده شـوقدرجق بر فرق وار كه ماضئ شهوديده (يازدك) يرينه (يازدق) ومستقبلده (يازەجك) يرينه (يازەجق) و قاف حركەلنديكى محللرده غينه تبدل ايدوب (يازەجغم) (يازەجغز) دينيلور .

منفيلرك تصريفى

س . منفيلرك تصريفى نه يولدەدر

ج . ماضئ شهوديده سومدم سومدك سومدى الى آخره

ماضئ نقليده	سومامشم	سومامشسك	سومامش	»
مضارعده	سومم	سومزسك	سومز	»
	سوميز	سومزسكز	سومزلر	»
حالده	سوميورم	سوميورسك	سوميور	»
مستقبلده	سوميەجكم	سوميەجكسك	سوميەجك	»
التزاميده	سوميەيم	سوميەسك	سوميه	»
وجوبيده	سومامليم	سوماملیسك	سوماملى	»
امرحاضرده	سومه	سوميكز		
امرغائبده	سومسون	سومسونلر		

مركب صيغه‌لر

س . مركب صيغه‌لردن مقصد ندر

ج . فعل اعانه ايله تصريف ايديلان صيغه‌لردر

س . فعل اعانه ندر

ج . فعللرك تصريفنده بعض صيغه‌لر ايچون برلكده يوريديلان فعل ناقصدر كه تصريفى شويله‌جه‌در

ماضئ شهودى

ايدم ايدك ايدى ايدك ايديكز ايديلر

ماضئ نقلى

ايمشم ايمشسك ايمش ايمشز ايمشسكز ايمشلر

صيغهٔ شرطيه

ايسه‌م ايسه‌ك ايسه ايسه‌ك ايسه‌كز ايسه‌لر

س . مركب صيغه‌لر قنغيلر در

ج . حكايت روايت وشرط صيغه‌لرى

صيغهٔ حكايت

س . صيغهٔ حكايت نه كوسترر

ج . متكلمك حكايه ايلديكى كچمش زمان حدثنى دكل

بشقه‌سنك خبر ویرمسیله الا کندو لکندن بیلدیکنی کوسترر

مثلا　　کوچکلکده دائما اوقور ایدم

وابور دون کله‌جك ایدی

س . صیغهٔ حکایت قاچ طاقمدر

ج . یدی طاقمدر وبویله‌جه تصریف اولنور

حکایهٔ ماضیٔ شهودی

سودی ایدم	سودی ایدك
سودی ایدك	سودی ایدیکز
سودی ایدی	سودی ایدیلر

حکایهٔ ماضیٔ نقلی

سومش ایدم　　سومش ایدك　　سومش ایدی　　الی آخره

حکایهٔ مضارع

سور ایدم　　سور ایدك　　سور ایدی　　الی آخره

حکایهٔ حال

سویورایدم　　سویورایدك　　سویورایدی　　الی آخره

حکایهٔ مستقبل

سوه‌جك ایدم　　سوه‌جك ایدك　　سوه‌جك ایدی　　الی آخره

حكايهٔ التزامی

سوه‌ایدم   سوه‌ایدك   سوه‌ایدی   الی آخره

حکایهٔ وجوبی

سوملی ایدم   سوملی ایدك   سوملی ایدی   الی آخره

صیغهٔ روایت

س . روایت صیغه‌سی نه کوسترر

ج . متکلمك نقل ایتدیکی برحدثك وقوعنی بشقه سنك خبر ویرمسیله بیلدیکنی کوسترر

مثلا   کوچکلکده چوق آغلر ایمشم

س . صیغهٔ روایت قاچ طاقمدر

ج . التی طاقمدر وبویله‌جه تصریف اولنور

روایت ماضیٔ نقلی

سومش ایمشم   سومش ایمشسك   سومش ایمش   الی آخره

روایت مضارع

سور ایمشم   سور ایمشسك   سور ایمش   الی آخره

روایت حال

سویور ایمشم سویور ایمشسك سویور ایمش الی آخره

روایت استقبال

سوه‌جك ایمشم سوه‌جك ایمشسك سوه‌جك ایمش الی آخره

روایت التزامی

سوه ایمشم سوه ایمشسك سوه ایمش الی آخره

روایت وجوبی

سوملی ایمشم سوملی ایمشسك سوملی ایمش الی آخره

صیغهٔ شرطیه

س . صیغهٔ شرطیه نه کوسترر

ج . شرط کوسترر مثلا کلور ایسه‌ك ممنون اولورم

س . صیغهٔ شرطیه قاچ طاقمدر

ج . یدی طاقمدر وبویله‌جه تصریف اولنور

ماضیٔ شهودیٔ شرطی

سودم ایسه سودك ایسه سودی ایسه الی آخره

ماضئ نقلئ شرطی

سومش ایسه‌م	سومش ایسه‌ك	سومش ایسه	الی آخره

مضارع شرطی

سورایسه‌م	سورایسه‌ك	سورایسه	الی آخره

حال شرطی

سوییورایسه‌م	سوییورایسه‌ك	سوییورایسه	الی آخره

مستقبل شرطی

سوه‌جك ایسه‌م	سوه‌جك ایسه‌ك	سوه‌جك ایسه	الی آخره

التزامئ شرطی

سوسه‌م	سوسه‌ك	سوسه	الی آخره

وجوبئ شرطی

سوملی ایسه‌م	سوملی ایسه‌ك	سوملی ایسه	الی آخره

تطبیقات

طلبه افندیلر زیرده‌کی فعللرك زمان وذات و صیغه‌لرینی سویلملیدرلر

قاچدم	اویومشم	کله‌جکم	کله‌جکسه‌م	باقارسك
باقیورسك	آت	آتسون	سویلرایدم	آله‌جغز

﴿ ضمیر فعلی ﴾

س . ضمیر فعلی ندر

ج . بعض صیغه‌لرده متکلم و مخاطبی کوسترمك اوزره نهایتنه کلان ضمیرلر درکه متکلمك مفردینه (م) جمعنه خفیف ایسه (ك) و ثقیل ایسه (ق) و مخاطبك مفردینه (ك) جمعنه (کز) دلالت ایدر

مثلا مفرد متکلم	سودم	جمعی	سودك
مفردمخاطبه	سودك	»	سودیکز

﴿ ضمیر نسبی ﴾

س . ضمیر نسبی ندر

ج . یالکز متکلم ومخاطبه مخصوص اولمق اوزره بروصفك موصوفنی کوسترن ضمیر درکه (م) مفرد متکلم (ز) آنك جمعی (سك) مفرد مخاطب (سکز) آنك جمعی ایچوندر مثلا

مفرد متکلم	سومشم	جمعی	سومشز
مفردمخاطب	سومشسك	»	سومشسکز
مفرد متکلم	اختیارم.	»	اختیارز
مفردمخاطب	اختیارسك	»	اختیارسکز

مسائل شتی

س. مصدردن چیقان سالف الذکر صیغه‌لردن ماعدا دها سائر صیغه‌لر وارمیدر

ج. وار در واسملری دخی شونلردر تعلیلیه سببیه ابتدائیه تعقیبیه توقیتیه ظرفیه عطفیه صله تشبیهیه و حال ترکیبی

صیغهٔ تعلیلیه

س. صیغهٔ تعلیلیه ندر

ج. سبب کوسترن صیغه در مثلا

قوکشوکز خسته اولمغین یعنی خسته اولدیغیچون

مرقوم هرکسه معاونت ایتمکین یعنی معاونت ایتدیکیچون

صیغهٔ سببیه

س. صیغهٔ سببیه ندر

ج. سبب کوسترن صیغه در مثلا

خسته اولدیغمدن کله‌میه‌جکم یعنی خسته اولدیغم سببیله

درس وقتی اولدیغندن کوریشه‌میه‌جکم « درس وقتی اولدیغی »

صیغهٔ ابتدائیه

س. صیغهٔ ابتدائیه ندر

ج . برو معناسنی ویرن صیغه‌در مثلا

بورایه کله‌لی ایویم یعنی کلدیکمدنبرو

مملکتدن چیقه‌لی بر سنه‌در یعنی چیقدیغمدنبرو

صیغهٔ انتهائیه

س. صیغهٔ انتهائیه ندر

ج . بشقه بر فعلك ختامبولمسی کندوسیله برابر اولدیغنی کوسترن صیغه در مثلا

طوینجه یدم یعنی طویدیغم وقته قدر

کلنجیه‌دك بکلدم یعنی کلدیکی وقته قدر

صیغهٔ تعقیبیه

س. صیغهٔ تعقیبیه ندر

ج . بشقه بر فعلك کندوسندن درعقب صکره وقوعنی کوسترن صیغه در مثلا

کونش چیقنجه یوله چیقدم یعنی چیقار چیقمز

اویقوم کلنجه یاتارم یعنی کلور کلمز

صیغهٔ توقیتیه

س. صیغهٔ توقیتیه نه کوسترر

ج . دیکر بر فعلك وقت ظهورینی کوسترر مثلا

پاره قزاندقجه سوینیورم

سن چالشدقجه ایلرولیه‌جکسك

صیغهٔ ظرفیه

س. صیغهٔ ظرفیه نه کوسترر

ج . وقت کوسترر مثلا

شمشك چاقدیغنده اورکرم یعنی چاقدیغی وقت

یولده یوریدیکمده اطرافه باقدم یعنی یوریدیکم وقت

صیغهٔ عطفیه

س. صیغهٔ عطفیه ندر

ج . عینی صیغه‌ده اولان ایکی فعلك کلامده حسن بولمسیچون برنجینك اداتی حذف اولنه‌رق آخرینه ایجابنه کوره (وب) ویا (یوب) علاوه اولنان صیغه در

مثلا کیدوب کوررم کیدرم و کوررم دیمکدر

اوقویوب ویردم اوقودم و ویردم »

آلوب ویره‌جکم آله‌جغم و ویره‌جکم »

صيغهٔ صله

س. صيغهٔ صله ندر

ج . مفهومنده (كه) بولنان صيغه‌در مثلا

كورديكم آدم اول آدم كه بن كوردم ديمكدر

كيده‌جكم ير اول ير كه بن كيده‌جكم »

صيغهٔ تشبيهيه

س. صيغهٔ تشبيهيه نه كوسترر

ج . تشبيه يعنى بكـزتمه كوسترر مثلا

اويورجه‌سنه كوزلرمى قپادم يعنى اويور كبى

صيغهٔ حال تركيبى

س. صيغهٔ حال تركيبى نه بيان ايدر

ج . فاعلك بولنديغى حالى بيان ايدر مثلا

آغلايه‌رق كلدم سوينه‌رك يازدم

تطبيقات

زيرده‌كى جمله‌لرده بولنـان فعللرك نه صيغه‌ده اولدقلرينى شاكردان ديمليدر

درسمى اوكرندم برادرم اويومش ايمش

نیدیکمی آکلایورسك ؟ تنبللر آج قاله‌جقلر
هایدی کیت اوطور رفیقك کلسون باقه‌لم
سوزمی دکلليسك بونی یاشلایه‌لی آلتی آیدر
کونش طوغنجه مکتبه قوشارم
خواجه‌لرمی کوردکجه کیفلنورم بیلمدیکمی اوکرنه‌جکم
کوریشه‌رك چارشویه کیتدك . آکلارجه‌سنه صالت
باشکی صاللامه

افعال مرکبه

س. افعال مرکبه‌دن مقصد ندر

ج . ایکی فعلدن ویا بر اسم ایله فعلدن ویاخود اداتدن مرکب اولان فعللر و مصدرلر در

مثلا کله‌بیلمك یوخسول اولمق یوخسوللنمق
مرکب فعللردندر

س. افعال مرکبه قنغیلر در

ج . باشلوجه‌لری شونلردر فعل تعجیل فعل اقتدار فعل استمرار و فعل مولد

فعل تعجیل

س. فعل تعجیل نه بیان ایدر

ج . فعلك چابق اجراسنی بیان ایدر مثلا

یازمقدن یازیویرمك چابق یازمق دیمکدر

یاپمقدن یاپیویرمك » یاپمق »

فعل اقتدار

س. فعل اقتدار نه بیان ایدر

ج . اقتدار بیان ایدر مثلا

اوقویه‌بیلمك اوقومغه قادر اولمق دیمکدر

چکه‌بیلمك چکمکه » » »

س. بو صیغه‌نك نفيي نصل اولور

ج . بیلمك لفظنی قالدیره‌رق آنك یرینه خفیفلره (مامك) و ثقیللره (مامق) اداتنی علاوه ایله مثلا

چکه‌بیلمك چکه‌مامك اوقویه‌بیلمك اوقویه‌مامق

فعل استمرار

س. فعل استمرار نه بیان ایدر

ج . فعلك بر دوزی‌یه وقوعنی بیان ایدر مثلا

اوقویه کلمك دائما اوقومق دیمکدر

یازه کلشم دائما یازمشم »

فعل مولد

س. فعل مولددن مقصد ندر

ج . یاتنه فعل دیتکدر که ادات و یا فعل عام ایله برا بر اسمدن ترتیب ایدیلور

ادات ایله برابر اسمدن مثال

اکشی	اکشیمك	آجی	آجیمق		
تر	ترلمك	قره	قره لمق		
او	اولنمك	یای	یایلانمق		
کور	کورلتمك	یاصی	یاصیلاتمق		
کوتی	کوتیاشمك	پای	پایلاشمق		

فعل عام ایله برابر اسمدن مثال

کرم ایتمك	کرم اینمك	کرم قیلمق	کرم بیورمق
محزون »	محزون »	محزون »	محزون »

فصل ثالث

حرف یاخود ادات

س . حرف یاخود اداتدن مقصد ندر

ج . یالکز حاللرنده معنالری بللیسز اولوب غیره محتاج ویاخود غیرك فهمنه واسطه اولان لفظدر

مثلا (ده) ادات اولوب بويله‌جه يالكز حالنده
بلليسز در حالبوكه (اوده) دينسه معناجه بللى اولور
كذلك (او چيقدم) دينسه بو سوزك معناسى بلليسز
اولوب (اودن) دينسه معناسى بللى اولور

س . حرف و ادات دينلان كلمه‌لر قاچ قسمدر
ج . درت قسمدر اولا حرف جر ثانياً حرف
عطف ثالثا حرف ندا رابعاً حروف شتى

برنجى قسم

﴿ حرف جر ﴾

س . حرف جردن مقصد ندر
ج . فعلك معناسنى اسمه نقل ايدن لفظدر
مثلا (اوده اوطوردم) ديرسه‌م اوطورمق
فعلنك اوده وقوعبولديغنى كوسترر

س . تركى حرف جرلر قنغيلردر
ج . باشلوجه‌لرى آتيده كيلردر

ده دن دك دكين ايله له برله اوزره
اوزرينه ايچون طولايى اوتورى برو جه

ایکنجی قسم

﴿ حرف عطف ﴾

س . حرف عطفدن مقصد ندر

ج . کلمه‌لری و یاخود جمله‌لری بربرینه باغلیان لفظدر

مثلا   اکمك وزیتون آلدم

اوقومق و یازمق ایسترم

مکتوبکزی آلدم وممنون اولدم

س . ترکجه حرف عطفلر قنغیلر در

ج . باشلوجه‌لری آتیده‌کیلر در

کرك   ایسه   سه   دخی   ده   کیم   بیله   انجق

ایله   ینه   نته‌کیم   ایمدی

اوچنجی قسم

﴿ حرف ندا ﴾

س . حرف ندادن مقصد ندر

ج . چاغرمق   وتنبیه   وتعجب   وکدر   وسائره

بیانی ایچون سویلنور کلماتدر

مثلا هو نرده‌سك ؟ ها یاپمیه‌سك !

اوخ ایشته بویله اولورسك ! هی كیدی هی !

اوف یارمغم ازلدی ! واه اوغلم واه !

س . تركجه حرف ندالر قنغیلر در

ج . باشلوجه‌لری آتیده‌كیلر در

آ آه آی واه ها های های اوه اوخ

بهی اوف هله هی اشته به او وای

هو هایدی

دردنجی قسم

﴿ حروف شتی ﴾

س . حروف شتی قنغیلر در

ج . جر وعطف وندا ایچون اولمیان خصوصی اداتلر در

مثلا سزین در جلین می هه وسائره

کتاب ثانی

صرف فارسی

فصل اول

اسم

جمع

س . فارسیده جمع نصل یاپیلور

ج . کلمه‌نك نهایتنه (ان) ویا (ها) علاوه‌سیله

س . (ان) قنغی کلماته مخصوصدر

ج . ذی روح یعنی جانلو اولان کلماته مثلا

پدر	بابا	پدران	بابالر
مرغ	قوش	مرغان	قوشلر

س . (ها) قنغی کلماته مخصوصدر

ج . غیر ذی روح یعنی جانسز اولان کلماته مثلا

مفرد		جمع	
چرخ	. . .	چرخها	چرخلر
سال	سنه	سالها	سنه‌لر

تبدلات

س . ذی روح اولان کلمه‌نك نهایتنده (ه) بولنسه جمعنده نه اولور

ج . (ه) لفظیه دکلسه حذف اولنور و (ان) دن اول بر (ك) کتوریلور

مثلا

بنده	قول	بندکان	قوللر
خواجه	معلم	خواجکان	معلملر

س . شاید نهایتنده (ا) و (و) بولنورسه جمعنده نه اولور

ج . ادات جمعدن اول بر (ی) زیاده قلنور انجق او (و) لفظیه اولمامق کرکدر مثلا

آشنا	بیلدك		آشنایان	بیلدكلر	
دعاكو	دعاجی		دعاكویان	دعاجیلر	

س. غیر ذی روح اولان كلمه‌نك نهایتنده (ه) بولنسه جمعنده نه حال واقع اولور

ج . اكر (ه) لفظیه دكلسه حذف اولنور مثلا

پیاله	قدح	پیالها	قدحلر
میكده	میخانه	میكدها	میخانه لر

تطبیقات

شاكردان زیرده‌كی كلماتی معنالرینه باقه‌رق جمع ایتملیدر

خیرخواه ایولك ایستیان . فرشته ملائك . دختر قیز . كوسفند قیون . مادر والده . لانه یووه . شیر آرسلان . خواننده اوقوییجی . پهلوان كورشیجی . همسایه قوكشو . اسب آت . كدا دیلنجی

س. غیر ذیروح اولان كلمه‌لر دخی (ان) ایله جمعلنه‌بیلورمی

ج . جمعلنه‌مز ایسه‌ده بیومك خاصیتنده اولان بعض كلمه‌لرك (ان) ایله جمعلندیكی كورلمكده در مثلا

درخت	آغاج	درختان	آغاجلر
چشم	كوز	چشمان	كوزلر

معذلك (هزاران) بیكلر (نامان) اسملر ودها بعض كلمه‌لر
یسبتون شاذ درلر

فائده

س. لسان عثمانیده ها ایله جمع ایتمك مقبولمیدر
ج. خیر چونكه نادر الاستعمالدر مثلا
كلها بوستانها دیه‌جك یرده كللر بوستانلر دیمك اولا در

اضافت

س. لسان فارسیده اضافت نه وجه اوزره اولور
ج. مضافك نهایتنه بر اسره ویریله‌رك ایلرو ومضاف الیه
ایسه كیروده وضع اولنور مثلا
دیوارِ خانه خانه‌نك دیواری لبِ دریا دكزك كناری

تطبیقات

اصول تركیده اولان زیرده‌كی تركیبلرك اصول فارسی‌یه چویرلمسی

مصرك خدیوی	آهونك چشمی	نیسانك ماهی
ایرانك شاهی	دشمنك شری	جنك میدانی

﴿ تبدلات ﴾

س. مضافك آخرنده (ه) ياخود (ى) بولنورسه نه حال واقع اولور.

ج . اگر (ه) و (ى) لفظيه دگل ايسه اضافتك اسره‌سى بونلرله اوقونه‌مز ايمدى اسره‌يه استنادگاه اولمق اوزره بر (ء) علاوه ايديلور مثلا

بندهٔ خدا الاهك قولى

ايلچىٔ ايران ايرانك ايلچيسى

س. شايد مضافك آخرنده (و) ياخود (ا) بولنور ايسه نه حال واقع اولور

ج . اضافتك اسره‌سنه استنادگاه اولمق اوزره آچيقدن بر (ى) گتيريلور فقط واو ممدوده اولمليدر مثلا

پاشاىِ بغداد بغدادك پاشاسى

داروىِ خسته خسته‌نك علاجى

تطبيقات

زيرده‌كى تركيبلرك اصول فارسى‌يه چويرلمسى

جانورك پنچه‌سى خانه‌نك بالاسى دوستك نامه‌سى

حسرت نگاهى علم ودانش چاشنيسى جوانك بازوسى

پدرك آرزوسى

اسم مكان

س. فارسینك مكان اداتلری قنغیلر در

ج. زار ستان كاه وكده لفظلریدر كه آخر كلمه یه الحاق اولنورلر

مثلا كل كلستان كل بولنان مكان

لاله لالهزار لاله بولنان مكان

آرام آرامكاه آرام یعنی اقامت محلی

مى ميكده مى یعنی شراب محلی

س. مذكور اداتلر على العموم هر لغته علاوه اولنورمی

ج. خیر اولنماز دائما لغته مراجعت ایتملی

تطبیقات

آتی الذكر كلماتك شاگردانه فارسی یه ترجمه ایتدیرلمسی

محنت یری. تیكنلك (خار، تیكن). مزارلق. سنبللك. نشان یری. قرار محلی. طاشلق (سنك، طاش). چمنلك. سبزهلك. طاغلق (كوه، طاغ)

اسم آلت

س. فارسیده آلت اداتی قنغیسیدر

ج . (دان) لفظیدر که آخر کلمه‌یه لاحق اولور مثلا

کلاب کل صویی کلابدان کلاب قابی

ریك قوم ریکدان ریك قابی

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك اسم آلت ایتدیرلمسی

جامه اثواب . خامه قلم . بخور توتسی . تیر

اوق . شمع موم . آتش

اسم تصغیر

س. فارسیده تصغیر اداتلری قنغیلر در

ج . (چه) و (ك) لفظلریدر بونلر آخر کلمه‌یه علاوه

اولنورلر مثلا

مور قارنجه مورچه اوفق قارنجه

کنیز خلایق کنیزك کوچك خلایق

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك تصغیر ایتدیرلمسی

پا آیاق . طوتی دودو قوشی . همیان جزدان .
دیوان شعرلر مجموعه‌سی . خوان سفره

فصل ثانی

صفت

س. فارسی صفتلر قاچ نوعدر

ج. درت نوع اولا اسم منسوب ثانیاً وصف ترکیبی ثالثاً صفات اصلیه رابعاً صفات مشتقه

اسم منسوب

س. فارسیده اسم منسوب نصل یاپیلور

ج . آخر كلمه‌یه ی مند ناك باك ور كین ین انه اداتلرندن برینك علاوه‌سیله مثلا

عثمان	عثمانی	عثمانلی	
سود	سودمند	فائده‌لی	
خشم	خشمناك	اوفكه‌لی	
در	دربان	قپوجی	
نام	نامور	ناملی	
غم	غمكین	دردلی	
زر	زرین	آلتونلی	آلتوندن
دشمن	دشمنانه	دشمن یوللی	خصمانه

تطبیقات

شاكردان آتی الذكر كلماتی قاچ درلو قابل ایسه منسوب ایتملی و ایتدكلرینی دخی لغته باقه‌رق تطبیق ایلملیدرلر

پدر . هوش عقل . جان . شیراز . آتش . خِرَدْ عقل . سُخَن سوز . ساده‌دل بون . بغداد . هنر . سوز یاقش . دوست

وصف تركیبی

س. فارسی وصف تركیبلر قاچ وجه اوزره یاپیلور

ج . باشلوجه درت وجه اوزره شويله كه

اولا صفتى موصوفدن ايلرو كچوره‌رك مثلا

بوىِ خوش كوزل قوقو خوشبو كوزل قوقولى

دستِ تهى بوش ال تهيدست الى بوش

ثانياً مضاف اليهى مضافدن ايلرو كچوره‌رك مثلا

دلِ شير آرسلان يوركى شير دل آرسلان يوركلى

ثالثاً مفعولى فعلدن ايلرو اوله‌رق آكا برلشديره‌رك مثلا

دل سوز يورك ياق دلسوز يورك ياقيجى
خير خواه ايولك ايسته خير خواه ايولك ايستيجى

رابعاً كار كر نا بى هم وَش و
امثالى لفظلر ايله مثلا

كناه	صوچ	كناهكار	صوچلو
آهن	تيمور	آهنكر	تيمورجى
كس	انسان	ناكس	انسان اولميان مروتسز
چاره	...	بيچاره	چاره‌سز
راه	يول	همراه	يولداش
مَهْ	آى	مهوش	آى كبى اولان

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك اصول فارسی اوزره وصت ترکیبی ایتدیرلمسی
روی خوب ، بخت نیك ، حقسز . ملتداش ، بخت بد ،
کنارسز ، یورك شکار ایدیجی ، یورك (دل) اینجیدن (آزار) ،
مجالسز ، جهانی یارادان (آفرین)

صفات اصلیه

س . فارسیده صفات اصلیه قنغیلر در
ج . اداتله و یا ایکی کلمه دن یاپلمش و یاخود فعلدن
چیقمش اولمیوب اصلندن صفت اولان کلمه‌لر در
مثلا سیاه قره سفید بیاض خوب کوزل
اسماء عدد دخی صفات اصلیه‌دن در

اسماء عدد

س . فارسی اسماء عدد دن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر
ج . انجق بعضلری نادراً مستعملدر شویله که

یك ۱ دو ۲ سه ۳ چهار ٤ پنج ٥ شش ٦
هفت ۷ هشت ۸ نه ۹ ده ۱۰

صد ۱۰۰ هزار ۱۰۰۰ چار یك درتده بر
یکان یکان برر برر دیمکدر

صفات مشتقه‌دن فعل بابنده بحث ایدیله‌جکدر

﴿ اسم تفضیل ﴾

س . فارسی صفتلر نوجه اوزره تفضیل ایدیلور
ج . اکر شیٔ جزئه نسبت ایدیله‌جکسه صفتك آخرینه (تر) اداتی علاوه‌سیله ایدیلور

مثلا بد کوتو بدتر دها کوتو
بالا یوکسك بالاتر دها یوکسك

و شاید کله نسبت ایدیله‌جکسه (تر) اوزرینه بر ده (ین) اداتی علاوه اولنور

مثلا بدتر دها کوتو بدترین الك کوتو
بالاتر دها یوکسك بالاترین الك یوکسك

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك جزئی وکلی اسم تفضیل ایدلمسی

آسان قولای ، بر یوقارو ، خوب کوزل ، تنك طار ، مه بیوك ، دشوار مشکل ، خوش ایو ، افزون آرتق ، به ایو

﴿ صفتلرك صورت استعمالی ﴾

س. فارسیده صفت موصوف نه ترتیب اوزره اولور

ج . موصوفك نهایتنه بر اسره ویریله‌رك مقدم وصفت ایسه مؤخر اوله‌رق

مثلا	آواز بلند	یوکسك سس
	قدِ بالا	یوکسك بوی

تطبيقات

آتی الذکر ترکیبلرك ترتیب فارسی‌یه افراغی

بد خوی ، بلند آواز ، سیاه چشم ، نوشین خواب ، عزیز برادر ، نیك نام ، مبارك سال

﴿ تبدلات ﴾

س . شاید موصوفك آخرنده (و) و یا (ا) بولنورسه نه حال واقع اولور

ج . اسره‌یه استنادگاه اولمق اوزره بر (ی) دخی زیاده اولنور فقط (و) ممدوده اولمق لازمدر

مثلا کیسو یِ سیاه سیاه صاچ دیمکدر

دانا یِ بیهمتا امثالسز عالم »

س . شاید (ه) یاخود (ی) بولنورسه نه حال واقع اولور

ج . (ه) و (ی) لفظیه دکلسه اسره‌یه استنادگاه اولمق اوزره بر (ء) دخی زیاده قلنور

مثلا باده ءِ کلکون آل شراب دیمکدر

پری ءِ نیکوکار ایولك ایدن پری »

تطبیقات

زیرده‌کی ترکیبلری اصول فارسی‌یه نقل ایلملی ونقلدن صکره ایجابنی اجرا ایتملی

دیرینه بنده ، مؤثر دارو ، قدیم داعی ، دلسوز نی ، بیحیا کدا ، کبیر چارسو ، کهنه خانه ، شدید آرزو ، بلند بنا ، زیبا دیبا ، نوجامه ، فارسی شیوه ،

فصل ثالث

کنایات

س. کنایات فارسیه‌دن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . نادراً آتیده‌کیلر شویله‌که

(این) بو (آن) او (خود) کندو (خود بخود) کندو کندویه (چه) نه (چند) برقاچ (چندان) اولقدر

مثلا غافل این و آن	بوندن و شوندن غافل دیمکدر	
رأی خودیله	کندو رأیله	»
خودبخود کلدی	کندولکندن کلدی	»
چه سود	نه فائده	»
چند ماه	بر قاچ آی	»
چندان نصیحت	اولقدر نصیحت	»

باب ثانی

فعل

س. فارسی فعللرك قنغی صیغه‌لری لسان عثمانیده قوللانیلور

ج. یالکز امر حاضر صیغه‌سی دیکر براسمه برلشدیریله‌رك قوللانیلور فقط ترکیبده معناسی دکیشوب اسم فاعل معناسی آلور

مثلا پَرَسْت طاپن بتپرست بت طاپان دیمکدر
آزار اینجیت دلازار یورك اینجیدن «

س. لسان عثمانیده چوق استعمال اولنان فارسی امر حاضرلر قنغیلردر

ج. آتیده‌کیلردر

آر	آرا	آزار	آشام	آفرین	افزا	انداز	
کتیر	دونات	اینجیت	ایچ	یارات	آرتیر	آت	
بار	باز	بخش	بند	بین	پرور	پزیر	
یاغدر	اوینات	باغشله	باغله	کور	سو	بسله	قبول ایت

پسند	پیرا	جوی	خراش	خوار	خوان	خواه	
بكن	بزه	ایسته	طرماله	بی	اوقو	ایسته	
داز	دان	ده	رس	رسان	رو	ربا	ریز
طوت	بیل	ویر	یتش	ایرشدر	كیت	قاپ	دوك
زن	ساز	سپار	سوز	شكن	شناس	فرما	فروش
اور	یاپ	اصمارله	یاق	قیر	طانی	بیور	صات
فریب	كش	كشا	كو	نشین	نما	نواز	نویس	یاب
آلدات	چك	آچ	سویله	اوطور	كوستر	اوخشا	یاز	بول

تطبيقات

زیرده‌كی تركیبلرك بالاده‌كی جدوله باقه‌رق فارسی‌یه نقل و ترجمه‌سی

جهانی یارادان، كندویه (خود) بكنمش ، عهدینی قیران ، ایش (كار) طانیان ، حرف آتان ، میوه صاتان ، یاش (اشك) دوكن ، شهرده اوطوران ، چاره ایدن ، دعا سویلیان، تفنك آتان ، یول (ره) كوسترن

اسم مصدر

س. فارسی اسم مصدرلر نصل یاپیلور

ج . امر حاضرك نهایتنه ماقبلی اسره‌لی بر (ش) علاوه‌سیله

مثلا رَوْ کیت رَوِش کیدش

دان بیل دانش بیلش

س. کلمه الف ایله منتهی اولور ایسه نه حال واقع اولور

ج . (ش) دن مقدم برده (ی) علاوه اولنور

مثلا نما کوستر نمایش کوسترش

بخشا باغشله بخشایش باغشلایش

تطبیقات

زیرده‌کی اسم مصدرلرك سالف الذکر امر حاضر جدولنه باقه‌رق فارسی‌یه ترجمه‌سی

بزه‌یش ، ایستك ، بسلیش ، یاقش . دوناتمه ، آرتمه ، یرادش ، بیورش ، اصمارلیش ، ایستك ،

صفات مشتقه

اسم فاعل

س . فارسی اسم فاعللر نصل یاپیلور

ج . امر حاضرك نهایتنه (نده) علاوه‌سیله

مثلا خوان اوقو خواننده اوقویان

دار طاشی دارنده طاشیان

شاید امر حاضرك نهایتنده (ا) و یا (و) ممدوده بولنورسه بر (ی) دخی زیاده ایدیلور

مثلا افزا آرتیر افزاینده آرتیران

جو ایسته جوینده ایستیان

تطبیقات

آتی الذکر امر حاضرلرك اسم فاعله تبدیلی

بوی ییقا ، بخش باغشله ، کو سویله ، رسان یتشدر ، رو کیت ، آفرین یارات ..

اسم مفعول

س . فارسیده اسم مفعول نصل یاپیلور

ج . فارسی مصدرلرك صوكنده بولنان نونی قالدیروب یرینه بر (ه) کتورمکله

مثلا شکستن قیرمق شکسته قیرلمش

فرمودن بیورمق فرموده بیورلمش

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلردن اسم مفعول یاپلمسی

فرسودن اسکیمك ، کفتن سویلمك ، بستن باغلامق ، شایستن لایق اولمق ، دیدن کورمك ، ساختن دوزمك ، مردن اولمك ، آراستن بزهمك ، کشیدن چکمك ،

صفت مشبهه

س . فارسیده صفت مشبهه‌لر نوجه اوزره یاپیلور

ج . امر حاضرك نهایتنه بر الف زیاده‌سیله

مثلا جوی ایسته جویا ایستیجی

بین کور بینا کوریجی

كذا صفت مشبهه ایتمك اوزره (ان) دخی علاوه اولنه بیلور

مثلا   رو   کیت   روان   کیدیجی   دیمکدر

خند   کول   خندان   کولیجی   «

فقط امر حاضرك نهایتنده (ا) و (و) ممدوده بولنورسه

بر (ی) دخی زیاده اولنور   مثلا

نما   کورون   نمایان   کورونن

کو   سویله   کویان   سویلیجی

تطبیقات

امر حاضر جدولنه باقه‌رق زیرده کی معنالرله صفت مشبهه‌لر

یاپلمسی

قبول ایدیجی   بیلیجی   باقیجی   چکیجی   کچیجی

یتیشیجی   دوکیجی

س. فارسی صفتلرك مصدریته انتقالی ایچون نه یاپمق لازمدر

ج. آخر کلمه‌یه اوکی اسره‌لی بر (ی) علاوه ایتملیدر

مثلا   آسان   آسانی   قولای   قولایلق

مهمانوواز   مسافرپرور   مهمانوازی   مسافرپرورلك

س. کلمه (ه) ایله منتهی اولورسه نه حال واقع اولور

ج. اکر (ه) لفظیه دکل ایسه حذف اولنه‌رق آنك یرینه

بر (ك) کتوریلور

مثلا خواجه معلم خواجکی معلملك
آسوده راحت آسودکی راحتلق

شاید کلمه (ا) ویا (و) ممدوده ایله منتهی اولور ایسه بر (ی) دخی زیاده اولنور

مثلا آشنا آشنایی چاره‌جو چاره‌جویی

تطبیقات

آتی‌الذکر صفاتك مصدریته نقلی

پریشان ، بنده ، شوخ کستاخ ، آزاده ، دادر برادر ، روشنا آیدین ، خسته ، دلبسته مشتاق ، بیچاره ،

باب ثالث

حرف یاخود ادات

فصل اول

حرف جر

س. فارسی حرف جرلردن قنغیلری لسان عثمانیده استعمال اولنور

ج . آیده‌کیلر

. « از » دن معناسنه مفعول منه اداتیدر

مثلا از جان و دل جان و کوکلدن دیمکدر

. « ب » کرك مفعول الیه و کرك مفعول معه ایچون

مثلا رو برو یوز یوزه بنام خدا اللهك اسمیله

« با » ایله معناسنه مفعول معه اداتیدر

مثلا باسند سند ایله با تذکره تذکره ایله

« در » ده دائر معنالرنده مفعول فیه اداتیدر

مثلا در آستانه استانبولده در سیرت درویشان درویشلر سیرتنه دائردر

« بر » اوزره معناسنه

مثلا دست بر سینه الی کوکسی اوزرنده بر حیات حیات اوزره یعنی صاغ

« تا » دك معناسنه

مثلا از سر تا پا باشدن آیاغه دك

« برای » ایچون معناسنه

مثلا برای امتحان امتحان ایچون برای عبادت عبادت ایچون

تطبیقات

آتی الذکر ترکیبلرك فارسی حروف جاره ایله افاده‌سی خاطر ایچون . وجه مشروح اوزره . قدیمدن . هوا

اوزره . علم و خبر ايله . ال (دست) اله . قوجاقده (آغوش) . تجربه ايچون . دوام اوزره . الده . عقبنده عز و شوكت ايله . باشدن باشه . تسليمدن غيرى

فصل ثانى

حرف عطف

س. فارسى حرف عطفلردن قنغيلرى لسان عثمانيده مستعملدر

ج . آتيده كيلر شويله كه

« و »

مثلا آب و هوا . داد و ستاد آلش ويرش ديمكدر

« زيرا » « چونكه »

مثلا الله كريمدر زيرا عظيم و رحيم در
كمسنه‌يى آزرده ايتمم چونكه جنس سباعدن دكلم

« كر » « اكر »

كر فقيرسه‌ك . اكر جان اينجيدرسه‌ك جنس انساندن دكل سك

« اكرچه » « كرچه »

مثلا راغب علمم اكرچه ياخود كرچه صاحب علم دكلم

« بنابرين » بونك ايچون

مثلا   عاجزم بنابرين معذورم   عاليم بنابرين سفيلم

« كه »   مثلا

چالش كه اوكرنه‌سك   استانبول كه مثلى بولنمز بر بلده‌در

« هم »   مثلا

هم قوكيشه‌لم هم يورويه‌لم   هم سن هم بن عامه هوسكارز

« مكر »

مثلا   انسان قسمى اوت يمز مكر ييه‌جك بولميه

كمسنه‌دن اميد اعانت يوق مكر سن ايده‌سك

« مكرسه »

مثلا   باصديغم ير مكرسه چوروك ايمش

« نه »

مثلا   نه اوقومغه نه ده يازمغه هوس وار

« ليك »   لكن معناسنه

كدى فاره‌يه باقه‌رق آرسلاندر ليك قاپلانه باقه‌رق فاره‌در

« چون »   چونكه معناسنه

مثلا   ايتمه توكل چون فانيدر بو دنيا

« بلكه »

مثلا   اوطوركز بلكه كلور

« يا »   « ياخود »

مثلا   يا اوطور يا كيت   بو كون ياخود يارين كليرم

« پس »

مثلا   كدرك يوق پس نيچون آغلارسك

فصل ثالث

حرف ندا

س. فارسی حرف ندالردن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . آتیده کیلر شویله که

« ا »

مثلا برادرا ای برادر شاها ای شاه دیمکدر

« ای » « وی »

مثلا ای پادشاه اسلام وی داور دارا غلام

« کاشکی »

مثلا کاشکی کنجلکده چالیشیدم

« آفرین »

ابنای دهر هر هنره ویرر بر آفرین
یارب نه توکنمز خزینه در بو آفرین

فصل رابع

حروف شتی

« کاه » « که » بعضی بعضی معناسنه مثلا

كاه اوقورم كاه يازارم . هرتن بتر بر درد ايله كاه كرم ايله كاه سرد ايله

« هيچ » مثلا هيچ بيلمم هيچ كورمدم

« همان » انجق معناسنه

مثلا هركس حقن آلدى همان بن آلمدم يعنى آنجق بن آلمدم

« كويا » صانكه معناسنه

مثلا كويا خسته ايمشم كويا بيلمز ايمشم
كويا بيلورسكه كويا زنكينسكه

« آسا » كبى معناسنه مثلا نسا آسا قادينلر كبى ديمكدر

« شايد » باركه اولهكه معناسنه

مثلا شايد كلورم شايد قزانورسك

« شايد » اكر معناسنه مثلا شايد كلمزسهم شايد آلورسهك

« بارى »

مثلا كمسنه يه خيرك يوق ايسه بارى شرك اولمسون

« يار » مثلا هوشيار عقللى بختيار بختلو

« اور » مثلا

بختاور بختلو زوراور زورلى جنكاور جنكجى

« ان » مثلا

شادان زياده شاد ومسرور آبادان زياده آباد ومعمور

« ب » مثلا

بنامناملى مردبخرد عقللو آدم

کتاب ثالث

صرف عربی

حرف

س . حروف هجاء عربیه نقدر در

ج . جمعاً یکرمی سکز عدد در

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ی

س . بو حرفلردن قنغیلرینه قمریه وقنغیلرینه شمسیه دینور

ج . ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م و ه ی حرفلرینه قمریه وباقی قالانلره شمسیه دینور

س . عربلر بو حرفلری نیچون ایکی یه بولمشلر

ج . چونکه عربیده حرف تعریف دیرلر بر شیٔ وار که

اوده (ال) در بونك لامى حرفلرك بر طاقميله اوقونور و ديكر طاقميله اوقونمز بونك ايچون عربلر حرفلرى ايكى طاقم ايتمكه مجبور اولمشلردر

مثلا الحق الجبر المديون ده اوقونور

الدّاعى السّيد الشّريك ده اوقونمز

س. بو (ال) لك لامى قنغى طاقم ايله اوقونمز .

ج . حروف شمسيه طاقميله شويله كه (ال) دن صكره كلن حرف حروف شمسيه‌دن اولورسه (ل) اوقونمز وآنك يرينه او حرف ايكى دفعه اوقونور مثلا

السّلام الصّبر الدّين

س. (ال) لك (ا) ى دخى اوقونمز اولورمى

ج . اوت قاچان اوكنده مربوط بركلمه بولنور ايسه مثلا

الفرض بالفرض الحقيقه فى‌الحقيقه

الذّات بالذّات النّعم ولى‌النّعم

تطبيقات

آتى‌الذكر كلماتك طلبه‌يه اوقوتديرلمسى وهمده يازديرلمسى

الحق . الرحمن . الرحيم . خلاصة‌الصرف . عبدالحكيم . بعدالترقيم . الكفيل . بالطبع . فى‌الحال . فوق‌المأمول . قبل‌الدعا . من‌القديم . بالوجوه . بعدالظهر

باب اول

اسم

فصل

اسملرك بناسی

س. عربی اسملر اك آزی قاچ حرفله اولورلر

ج. اوچ حرفله

س. لسان عربیده اوچ حرفدن نقصان اسم یوقمی

ج. وار در فقط انلردن برر حرف بوزلمشدر

مثلا دم قان . اب پدر . اخ برادر . بن اوغل . ید ال لغتلرينك اصللری دمو ابو اخو بنو يدی در

س. عربی اسملر بناجه قاچ قسمدر

ج. ایکی مجرد و مزید فیه

مجرد اسملر

س . مجرد اسملر قنغیلر در

ج . ایچنده حرف زائد بولنمیان اسملر در

س . مجرد اسملر نهایت قاچ حرفلو اوله‌بیلور

ج . نهایت بش حرفلو مثلا

عقل ثلاثیٔ مجرددر یعنی اوز اوچ حرفلو در

درهم رباعیٔ مجرد در » » درت » »

سفرجل خماسیٔ مجرد در » » بش » »

مزید فیه اسملر

س . مزید فیه اسملر قنغیلر در

ج . ایچنده حرف زائد بولنان اسملر درکه بوکبیلر نهایت یدی حرفلو اوله‌بیلور مثلا

زمان ثلاثیٔ مزیدفیه‌در چونکه اصلی زمن در (ا) زائددر

تزلزل رباعیٔ مزیدفیه‌در » » زلزل » (ت) » »

محاربه ثلاثیٔ مزیدفیه‌در » » حرب »(م ا ه) » »

استنطاق ثلاثیٔ مزیدفیه‌در » » نطق »(ا س ت ا) » »

س . کلمه‌نك اوز حرفلرندن هر برینه نه تعبیر اولنور

ج . برنجیسنه فاءالفعل ایکنجیسنه عین‌الفعل اوچنجیسنه لام‌الفعل تعبیر اولنور

زائد حرفلر

س . کلمات عربیه‌ده اکثریا زائد اولان حرفلر قنغیلر در

ج . ا و ه ی م ن ت و بعضاً س حرفیدر

تطبیقات

زیرده‌کی کلماتدن قنغیلری مجرد و قنغیلری مزید فیه و قنغی حرفلری زائد ایسه طلبه دیملیدر

اخبار ، تشریف ، حروف ، صفر ، مداخله ، نزول ، محروم ، سلام ، محبت ، مضرت ، استملاك ، شمس ، عرفان ، مدافعه

فصل ثانی

کیفیت

س . کیفیتدن مقصد ندر

ج . اسمك مذکر و یا مؤنث اولمسیدر

س . عربیده مؤنث قاچ نوعدر

ج . ایکی نوعدر حقیقی واعتباری

س . مؤنث حقیقی اولانلر قنغیلر در

ج . معنالرندن دیشی مخلوقات آکلاشیلان کلمه‌لر در

مثلا (بنت) قیز ، (والده) آنا ، (جده) ننه ، (ناقه) دیشی دوه دیمکدر وبوکلمه‌لر مؤنث حقیقی در

س . مؤنث اعتباری اولانلر قنغیلر در

ج . معنالرندن دیشی بر مخلوق آکلاشلمیوب سببسز مؤنث صاییلان کلمه‌لر در

مثلا جنت لقمه شربت مؤنث اعتباریدرلر

مؤنث اعتباری

س . مؤنث اعتباری اولانلر اکثریا نه ایله بیلنور

ج . علامتله

س . مؤنث اعتبارینک علامتی ندر

ج . آخر کلمه‌ده بولنمق شرطیله (ت) و (ه) و الف مقصوره در

مثلا مملکت ثروت محکمه محاربه کبرا عظما شوری مونث اعتباریدرلر

س . بوعلامتلرك ديكر شرطی ندر

ج . اصلی اولمیوب زائد اولملیدرلر

بو حسابجه بیت وقت سکوت عصا و سائر .
بو کبی کلمات مؤنث دکلدرلر

تطبیقات

زیرده‌کی کلمه‌لردن مؤنث اولانلری آیرملی و آیردقدنصکره حقیقی ویا اعتباری اولدقلرینی بیان ایتملی

عمه خاله ، حفیده قیز طورون ، حدیقه باغچه ، مسرت سونج ، مصلحت ایش ، موت اولوم ، ساکت صوص ، بنت قیز ، نبات سبزه ، فوت اولمك

آتی‌الذکر کلمه‌لرك دخی مؤنث ایدلمسی

معلم خواجه ؛ متصرف صاحب ، وارث میراثخور ، نجیب اصلزاده ، حامل طاشیان ، شاعر شعر یاپان ، فلان ، مرحوم ، والد پدر

﴿ فصل ثالث ﴾

کمیت

س. عربیده کمیتك قاچ درجه‌سی وار در

ج . اوچ درجه‌سی وار در شویله که برنجیسی مفرد ایکنجیسی تثنیه . اوچنجیسی ایسه جمع در

﴿ تثنیه ﴾

س. تثنیه نقدر کوسترر

ج . بر جنس شیدن ایکی دانه کوسترر

مثلا شجر آغاج شجرین ایکی آغاج دیمکدر

س. تثنیه نصل یاپیلور

ج . آخر کلمه‌یه ماقبلی اوستونلی اولمق اوزره (ین) و یاخود (ان) علاوه‌سیله مثلا

ساحل	قیي	ساحلَیْن	ساحلان ایکی قیي
متصرف	صاحب	متصرفَیْن	متصرفان ایکی صاحب
خُمْس	بشده بر	خمسَیْن	خمسان بشده ایکی

﴿ تبدلات ﴾

س. های موقوفه ایله منتهی اولانلره تثنیه‌ده نه حال واقع اولور

ج. (ه) (ت) یه تبدیل اولنور

نسخه	نسختین	نسختان
سفینه	سفینتین	سفینتان

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك تثنیه ایدلمسی

طرف ، منزل او ، جهت ، صحیفه ، ثلث اوچ پایده بر ، ضمه اوتره ، شرط ، بلده شهر ، سدس آلتیده بر ، فقره ، شریك اورتاق ، وارث ، مرقوم ، دولت ، جمله

﴿ جمع ﴾

س. عربیده جمع نقدر کوسترر

ج. ایکیدن زیاده کوسترر مثلا مأمورین سفائن عربی جمعدرلر و ایکیدن زیاده مأمورلر و سفینه‌لر دیمکدر

س. عربیده قاچ نوع جمع وار

ج . اوچ نوع شویله که اولا جمع مذکر سالم ثانیاً جمع مؤنث سالم ثالثاً جمع مکسر

﴿ جمع مذکر سالم ﴾

س . جمع مذکر سالمدن مقصد ندر

ج . مذکرلره مخصوص اولان ومفردك شکلی بوزلمیان جمعدر

س . جمع مذکر سالم نصل یاپیلور

ج . کلمه‌نك نهایتنه ماقبلی اسره‌لی (ین) ویاخود اوتره‌لی (ون) علاوه‌سیله مثلا

مسلم ارکك مسلمان مسلمِین مسلمُون ارکك مسلمانلر

مجروح » یاره‌لو مجروحِین مجروحُون » یاره‌لولر

س . مذکرلرك جمله‌سی بویله‌جه جمعلنه بیلورمی

ج . خیر ناطق اولانلر انجق بویله‌جه جمعلنه‌بیلور بوتقدیرجه مکتوب مکتوبین رأس رأسین دینلمز

مع ذلك (سنه) لفظنك جمعی بسبتون شاذ اوله‌رق (سنین) وارد اولمشدر

تطبیقات

آتی‌الذکر کلمه‌لرك قابل ایسه بالاده‌کی قاعده اوزره جمع ایدلمسی

نبی پیغمبر ، کتاب ، مدرس ، خواجه ، طابع باصان ، اسد آرسلان ، قاریٔ اوقویان ، طیر قوش ، محبوس حبس اولنان ، مشهور ، سامع ، دکلیان ، مُضلح بارشدیران ، مجرم قباحتلو ، جاموس مانده ، بنت قیز

﴿ جمع مؤنث سالم ﴾

س . جمع مؤنث سالمدن مقصد ندر

ج . مؤنثلره مخصوص اولان ومفردك شكلی بوزلمیان جمعدر

س . جمع مؤنث سالم نصل یاپیلور

ج . مفردك آخرنده مؤنث علامتی وار ایسه آنی قالدیره‌رق بعده نهایتنه (ات) علاوه‌سیله مثلا

مسلمه	مسلمان برقادین	مسلمات	مسلمان قادینلر
ثمره	میوه	ثمرات	میوه‌لر
علامت	نشانه	علامات	نشانه‌لر

س . شاید کلمه (ات) ایله منتهی اولور ایسه نه‌حال واقع اولور

ج . (ت) حذف اولنور (ا) دخی واوه تبدیل ایدیلور

مثلا صلات دعا صلوات دعالر

برات فرمان بروات فرمانلر

س. مذكرلردن (ات) ايله جمعلنان وارميدر

ج . واردر مثلا

غلط ياكلش غلطات ياكلشلر ديمكدر

تقصير قصور تقصيرات قصورلر »

استرحام يالوار استرحامات يالوارلر »

تطبيقات

آتى الذكر كلمه‌لرك بالاده‌كى اصول اوزره جمع ايدلمسى

شكايت ، بنت ، ادات ، آلت ، معجزه كرامت ،
خطوه آديم ، حيوان ، ذات ، تعريف ، حاجت ،
عباره سوز ، زكات صدقه ، حضرت ، تسليم ، اراده ،
عادت ، خدمت ، ثمره ، غايت صوك

جمع مكسر

س. جمع مكسردن مقصد ندر

ج . مفردك شكلى كندى حالنجه قالميوب كونا كون بوزيلان جمعدر

مثلا مأمور مأمورين محصول محصولات

دیرسه‌ك مفردك شكلی بوزلمش اولمز ایمدی بو كیلره جمع سالم دینور

فاما انسان ناس عدو اعدا دیرسه‌ك مفردك شكلی پك چوق بوزلمش اولور ایمدی بو كیلره جمع مكسر دینور

س. جمع مكسر یالكز مذكرلردنمی كلور

ج. خیر هم مذكر و همده مؤنثلردن كلور

س. جمع مكسرك قاعده‌سی ندر

ج. بونك قاعدۀ مخصوصه‌سی یوقدر آیرو آیرو بلله‌مك لازمدر فقط بر طرزده جمع اولانلر كومه كومه طوپلانه‌بیلور شویله كه

ثلاثیٔ مجرد

اولا «فَعل» وزننده اولانلر اكثریا «فُعول» اوزره جمعلنور مثلا

حرف یازی حروف . امر ایش امور

سم زهر سموم . قبر مزار قبور

[تطبیقات]

طلبه افندیلر آتی‌الذكر كلماتی بالاده‌كی وزن اوزره جمع ایتملیدرلر

حرب جنك ، طير قوش ، شمس كونش ، حد سنور ، بيت او ، نقد پاره ، طبل داول ، قيد باغ ، غم درد قساوت ، سيف قليج

و يا « اَفعال » وزنى اوزره مثلا

لون رنك الوان . شئ نسنه اشياء

[تطبيقات]

وقت ، سهم حصه ، دور زمان ، عصر يوز سنه قوم ، لفظ ، وصف ، شكل ، وزن طارتى ، نوع ، فرد تك ، غير ديكر

ثانياً «فَعَل» وزننده اولانلر غالباً «اَفعال» وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا

سبب اسباب . مرض علت امراض

[تطبيقات]

فلك ، لقب ، سلف برندن اول اولان ، خلف برينك يرينه كلان ، ولد ، خبر ، بدل ، شجر آغاج ، ثمر ميوه ، مثل تمثيل مصال ، ثمن بها ، كدر ، غم قيون ، عمل ايش

ثالثاً «فِعل» وزننده اولانلر اکثریا «اَفعال» وزنی اوزره جمعلنور مثلا

فکر افکار سر اسرار

[تطبیقات]

جنس ، قسم ، صنف ، ذهن ، طفل چوجق ، شعر کلام موزون ، ملح طوز ، مثل مانند ، عید بیرام

رابعاً «فُعل» وزننده اولانلر غالباً «اَفعال» وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا

ترك اتراك خلق اخلاق

[تطبیقات]

عشر اوندهلق ، جزء قسم ، حکم ، کرد ، ملك ، قوت یمك ، عذر بهانه ، قطر یان ، ثلث ، نور

ثلاثی مزید فیه

[رباعی]

اولا «فَعَله» وزننده اولانلر غالباً «فعال» وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا

بلده شهر بلاد ، خیمه چادر خیام

[تطبیقات]

جبهه آلن ، جنت ، قلعه ، کره دفعه ، مره دفعه

ثانیاً « فُعْله » وزننده اولانلر غالباً « فُعَل » وزنی اوزره جمعلنورلر مثلا

جمله عباره جمل ، نقطه نقط

[تطبیقات]

سنت عادت ، قله ، صورت طرز ، رتبه پایه ، تحفه هدیه ، حجت سند اثبات ، نسخه

ثالثاً « فِعْله » وزننده اولانلر غالباً « فِعَل » وزننده جمعلنورلر مثلا

ملت ملل ، حرفت صنعت حرف

[تطبیقات]

نعمت ایولك ، قصه حکایه ، عبرت مثال ، فرقه طاقم ، همت جهد غیرت ، حکمت سبب عقل ، سیرت طبیعت ، شیمه خوی ، علت ، حصه پای ، حیله

رابعاً «فَعال» وزننده اولانلر غالباً «أَفْعِله» وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا

زمان ازمنه جواب اجوبه

[تطبيقات]

طعام يمك ، شراب ايچكى ، مكان ير ، متاع مال

خامساً «فِعال» وزننده اولانلر دخى غالباً اول وزن اوزره جمعلنورلر مثلا

لباس البسه سلاح اسلحه

[تطبيقات]

مثال اورنك ، لسان ، زمام يولار

سابعاً «فاعل» وزننده اولانلر يا «فَواعل» وزنى اوزره جمعلنور مثلا

ساحل قيي سواحل ، جانب يان جوانب

[تطبيقات]

جامع ، شاهد ، تابع ، فارس آتلو ، قالب ، عامل

يا «فُعّال» وزنى اوزره مثلا

جاهل جهال ، كاتب كتاب

[تطبيقات]

عاشق ، حاكم ، زارع اكينجى ، حاضر ، طالب ايستيان ، ساكن ، تاجر بازركان ، ناظر

يا «فَعَله» وزنى اوزره مثلا

كاتب كتبه ، تابع تبعه

[تطبيقات]

طالب ، وارث ، ساكن ، سائل ديلنجى ، ظالم ، ماهر اوستا

يا «فُعَلا» وزنى اوزره جمعلنور مثلا

عاقل عقللو عقلا ، جاهل نادان جهلا

[تطبيقات]

شاعر موزون كلام سويليان ، فاضل اهل فضل وهنر ، عالم

وياخود «والى» كبى «ى» ايله منتهى اولانلر «وُلاة» كبى جمعلنورلر

[تطبيقات]

قاضی ، عاصی ، راوی روایت ایدن ، باغی زوربا ، طاغی طغیان ایدن ، غازی ، داهی غایت فراستلی ،

ثامناً « فَعیل » وزننده اولانلر یا « فُعَلا » اوزره جمعلنور مثلا

فقیر فقرا ، سفیر ایلچی سفرا

[تطبيقات]

شهید حق یولنه مقتول اولان ، کبیر ، ضعیف ، خبیث خائن ، حکیم اهل حکمت ، قدیم اسکی ، امین ناظر ، وزیر ، رفیق

یا « فعال » اوزره مثلا

کبیر بیوك کبار ، صغیر کوچك صغار

[تطبيقات]

عظیم بیوك ، فخیم شانی اولو ، کریم اصالتلو ، ملیح کوزل

یا « أفعلا » اوزره مثلا

قریب یقین اقربا ، حبیب دوست احبا

[تطبیقات]

نبی پیغمبر ، صدیق صادق دوست ، طبیب هکیم ، ولی ، خلیل دوست ، قوی قوتلو

یا « أفعال » اوزره مثلا

یتیم ایتام ، یمین ایمان

[تطبیقات]

ـر کوتو ، قرین آرقداش ، شریف معتبر

یاخود « أفعله » اوزره جمعلنور مثلا

دلیل اثبات ادلّه ، عزیز اولو اعزّه

[تطبیقات]

جلیل اولو ، ذلیل خوار

مآ « فَعلی » وزنـنده اولانلر « فَعالی » اوزره جمعلنور مثلا

فتوى فقيه جوابى فتاوى ، دعوى دعاوى

فحوى مآل فحاوى

عاشراً «مَفعَل» وزننده اولانلر «مَفاعِل» وزنى اوزره جمعلنورلر مثلا

مكتب مكاتب ، مذهب مذاهب

[تطبيقات]

مقصد مرام ، مطبخ آشخانه ، مركب ، محبس حبسخانه ، مسلك طريق ، مبلغ آقچه‌نك مقدارى ، مخزن ، مصدر ، معنى ، منبع پيكار ، معدن

حادى عشر «مَفعِل» وزننده اولانلر دخى اويله‌جه در مثلا

موسم مواسم ، مجلس مجالس

[تطبيقات]

منزل قوناق ، موقف طوراق ، مطلع بر شيئك چيقديغى يرى ، مشرق شرق ، موكب آلاى ، موضع ير ، مولد طوغش محلى ، موقع ير ، مسجد جامع

ثانی عشر « اَفْعَل » وزننده اولانلر « اَفاعِل » اوزره جمعلنور مثلا :

افعی انکرك ییلانی افاعی

تطبیقات

اصغر الڭ کوچك ، ادنی زیاده دنی ، اعلی زیاده یوکسك ، اسفل الڭ سفیل ، اکرم زیاده کریم ، افضل زیاده فاضل

ثلاثیٔ مزید فیه

(خماسی)

اولا « فاعله » وزننده اولانلر « فَواعِل » اوزره جمعلنور مثلا

لازمه لوازم ، فائده فوائد

تطبیقات

ناحیه طرف سمت ، عاطفت مرحمت ، عاقبت ، رابطه باغ ، حادثه وقوعات ، حاشیه کنار ، غائله بلا ، ناصیه آلن ، قاعده ، بادیه چول ، قائمه ورقهٔ نقدیه ، طائفه طاقم

« ماده » كبي عين‌الفعلی ايله لام‌الفعلی متجانس اولان كلماتك جمعی « موادّ » كبي اولور

[تطبيقات]

دابه بنك حيوانی ، حاسه طويغو ، خاصه خاصيت ، عامه

ثانياً « مِفعال » وزننده اولانلر « مفاعيل » اوزره جمعلنور مثلا

مفتاح آناختار مفاتيح ، مقدار اولچی مقادير

[تطبيقات]

مهماز . ماهموز . مزراق . مصباح قنديل

ثالثاً « مَفعَله » وزننده اولانلر « مَفاعِل » وزنی اوزره جمعلنور مثلا

مدرسه مكتب مدارس ، مصلحت ايش مصالح

[تطبيقات]

مرتبه پايه ، مملكت ، محكمه ، مزبله چوپلك ، منفعت فائده ، مقبره مزارلق ، مطبعه ، مسئله ، مهلكه تهلكه . مشغله ايش كوج ، ميمنت بركت

رابعاً « مَفعِله » وزننده اولانلر دخی اولوجهله جمعلنورلر مثلا

معرفت معارف ، موعظه نصیحت مواعظ

تطبیقات

محمدت مدحه سبب اولان طبیعت ، موهبه عطیه . معصیت زوربالق ، مرثیه اولی دستانی ، معیشت کچنمه ،

سادساً « تفعیل » وزننده اولانلر « تفاعیل » وزنی اوزره جمعلنور مثلا

تدبیر چاره تدابیر ، تکلیف تکالیف

تطبیقات

تقریر انها ، تبشیر مژده ، ترکیب ، تصنیف تألیف اولنان کتاب ، تصویر ، تفسیر شرح

سابعاً « فَعیله » وزننده اولانلر یا « فَعائِل » وزنی اوزره جمعلنور مثلا

جزیره آطه جزائر ، وظیفه وظائف

تطبیقات

عجیبه تعجب اولنان شیٔ ، خزینه ، صحیفه یوز ، دفینه

كوميلو خزينه ، قطيفه ، نصيحت ، قبيله ، عشيرت
مديحه مدح ، طبيعت ، سفينه كمى

و ياخود « فَعالا » اوزره جمعلنور مثلا
هديه هدايا ، بليه بلا بلايا

تطبيقات

رعيه زيردست ، سجيه طبيعت ، عطيه بخشش ،
مزيه فضيلت ، قضيه مسئله

ثامناً « فَعْلان » وزننده اولانلر « فَعالين » اوزره
جمعلنور مثلا
شيطان شياطين ، ميدان ميادين

تاسعا « فُعْلان » وزننده اولانلر دخى اويله‌جه
جمعلنور مثلا
قربان قرابين

تطبيقات

رهبان كشيش پاپاس ، برهان دليل

عاشراً «فاعول» وزننده اولانلر «فواعيل» اوزره جمعلنور مثلا

قانون قوانين ، جاموس مانده جواميس

[تطبيقات]

جاسوس چاشود ، ناموس اصول ، حانوت دكان

حادى عشر «مفعول» وزننده اولانلر «مفاعيل» اوزره جمعلنورلر مثلا

[تطبيقات]

مشهور مشاهير ، مكتوب مكاتيب

مخدوم بيوك آدم اوغلى ، محبوب سوكيلى ، مجنون ديوانه ، موعود وعد ، مولود طوغمش

رباعئ مجرد

اولا رباعئ مجرد اولانلر اكثريا «فَعالِلْ» اوزره جمعلنورلر مثلا

جوهر جواهر ، عنصر عناصر

[تطبیقات]

بندر لیمان . فرسخ ٧٥٠٠ ذراع طولنده مسافه . کوکب
عسکر ، عقرب ، درهم

مفرد و یا جمعلری بالاده‌کی وزنلره مطابق اولمیان

کلمات

کتاب		کتب	. طریق	یول	طرق
اهل	ساکن	اهالی	. ارض	زمین	اراضی
امر	بیورق	اوامر	. لیل	کیجه	لیالی
ضمیر		ضمائر	. دلیل	برهان	دلائل
شعار	نشانه	شعائر	. صبی	چوجق	صبیان
اخ	برادر	اخوان	. سوء	فنالق	مساوی
واسطه	آلت	وسائط	. واقعه	وقوعات	وقائع
صحرا	اووه	صحاری	. مصیبت	بلا	مصائب
علامت	نشانه	علائم	. ملك	فرشته	ملائك، ملائکه
رجل	اولو آدم	رجال	. دولت	حکومت	دول
انمله	پرمق اوجی	انامل	. انسان	بشر	ناس
شاهد	کواه	شهود	. قریه	کوی	قرا

س. بر اسم عربی ایکی دفعه جمعلنه‌بیلورمی

ج. اوت جمعلنه‌بیلور واولحالده آکا جمع‌الجمع دینور مثلا

حرف	یازی	حروف	حروفات
دین	بورج	دیون	دیونات
ید	ال	ایدی	ایادی
مکان	یر	امکنه	اماکن
حادثه	واقعه	حوادث	حوادثات
اسم	آد	اسما	اسامی

اخطار مهم

جمع مکسرلرك کافه‌سی (کُلّ جمعِ مکسرٍ مؤنثٌ) فحواسنجه مؤنث اعتبار اولنور ایمدی موصوف جمع مکسر اولوب اصول فارسی اوزره صفتدن مقدم بولندقده صفتك دخی آکا اویه‌رق مؤنث اولمسی اقتضا ایدر

مثلا کتب نفیس دینمز کتب نفیسه دینملیدر
اطبای مشهور « اطبای مشهوره «

[تطبیقات]

آتی الذکر ترکیب وصفیلرك اصول فارسی‌یه افراغیله مطابقت اصولنك اجراسی

قديم ازمنه ، مهم امور ، مستعجل مصالح ، مرقوم
اهالی ، عزیز اوقات ، ملی مکاتب ، اجنبی دول

اضافت

س. لسان عربیده اضافت نوجه اوزره اولور

ج . مضاف مقدم مضاف الیه ایسه مؤخر وضع اولنور و مضاف الیهه اکثریا (ال) ویریلور مثلا

رب العالمین	مخلوقاتك مولاسی
عبد الرحمن	رحمانك قولی
ولی النعم	نعمتلر صاحبی
ابو بکر	بکرك باباسی

تطبیقات

اصول ترکیده اولان زیرده‌کی ترکیبلرك اصول عربیه چویرلمسی

ارض و سما خالقی ، اللهك رسولی ، سلطانلرك سلطانی ، شرف صاحبی (ذی) ، حرارت میزانی ، شعرانك رئیسی ، دینك شرفی ، اللهك کلامی ، شان صاحبی ، مؤمنلرك امیری

﴿ اسم تصغیر ﴾

س. عربیده اسملر نصل تصغیر ایدیلور

ج. فُعَیْل وزنی اوزره مثلا

عبد قول عُبَید قولجغز ، حسن کوزل حُسَین کوزلجك

﴿ فصل ثانی ﴾

صفت

س. صفات عربیه قاچ نوعدر

ج. درت نوع شویله که اولا اسم منسوب ثانیاً وصف ترکیبی ثالثاً اسماء عدد رابعاً فرع فعل

اسم منسوب

س. عربيده اسم منسوب نصل ياپيلور

ج. كلمه‌نك نهايتنه تشديدلى واوكى‌اسره‌لى بر (ى) علاوه‌سيله

مثلا حلب حلبى ، حلبلى ديمكدر
عثمان عثمانى ، عثمانلى «
بحر بحرى ، دكزه‌منسوب «

وقوعات

س. كلمه‌نك نهايتنده (ت) و (ه) بولنور ايسه نه حال واقع اولور

ج. اكر زائد ايسه قالديريلور مثلا

مكه مكى مكه‌لى ديمكدر
اخوت قرنداشلق اخوى قرنداشلغه منسوب «
طبيعت طبيعى طبيعتجه «

فقط (ت) دن اول (ا) بولنورسه (ت) ساقط اولمز مثلا

ذات ذاتى ، حيات حياتى

س. عربى اولميان و هاى رسميه ايله منتهى اولان كلمات نوجه اوزره اسم منسوب اولورلر

ج . هالری واوه تبدیل وبعده یاء نسبت علاوه ایدلمکله

مثلا کفه کفوی کفه‌لی دیمکدر

ادرنه ادرنوی ادرنه‌لی »

بعض کلمه‌لر واردرکه آنلرده یاء نسبتدن اول (ان) آرتیرلمشدر

مثلا روح	روحانی	رب	ربانی
جسم	جسمانی	نور	نورانی
ظلم	ظلمانی	فوق	فوقانی

س . جمعدن منسوب یاپیله بیلورمی

ج . خیر یاپیله‌مز بوتقدیرجه ناس ناسی ملل

مللی دینیله‌میوب انسانی و ملی دیمك لازمدر

س . اسم منسوبی مصدریته نقل ایچون نه ایتمك کرکدر

ج . نهایتنه بر (ت) علاوه ایتمك کرکدر مثلا

مدنی مدنیت ، اسلامی اسلامیت

تطبیقات

آتی‌الذکر کلماتك منسوب ایدلمسی

سلطان ، ملت ، بیت ، مجید ، شتاء قیش ، موصل ،

بیضه یمورطه ، عادت ، خارج ، قلبه ، نبات ، مدینه

شهر ، ماء صو ، تجارت ، بوسنه ، عینتاب ، آنقره ،

وصفت ترکیبی

س . عربیده وصف ترکیبی نوجه اوزره اولور

ج . صفت اولان بر اسمی اصول عربیه اوزره دیکر بر اسمه مضاف قلمقله مثلا

صغیر السن کوچك یاشلی ، فقیر الحال فقیر حاللی
صادق المقال طوغری سوزلی ، شفیق البال قلبی شفقتلی

تطبیقات

آتی الذکر کلمه‌لرك اصول عربیه اوزره افاده‌سی

احسانی کثیر ، شانی جلیل ، طبعی کریم ، خاطری مرعی ، شهادتی مقبول ، اقرانه فائق ، قامتی قیصه (قصیر) ، فهمی سریع ، هضمی بطیٔ ، خویلری (شیم) کوزل (جمیل) ، صوتی کریه ، قامتی طویل ، مزاجی حدید .

اسماء عدد

اعداد اصليه

آحاد

واحد ياخود احد ١ اِثنين ٢ ثلثه ٣ اربعه ٤ خمسه ٥
سته ٦ سبعه ٧ ثمانيه ٨ تِسعه ٩

عشرات

عشر ١٠ عِشرين ٢٠ ثلثين ٣٠ اربعين ٤٠
خمسين ٥٠ ستين ٦٠ سبعين ٧٠ ثمانين ٨٠
تسعين ٩٠

مآت

مائة « مِئَه » ١٠٠ مِأَتَين ٢٠٠ الى آخره

الوف

اَلف ١٠٠٠ اَلفَين ٢٠٠٠ الى آخره

﴿ اعداد وصفيه ﴾

اول یاخود حادی برنجی ، ثانی ایکنجی ، ثالث اوچنجی ، رابع دردنجی ، خامس بشنجی ، سادس آلتنجی ، سابع یدنجی ، ثامن سکزنجی ، تاسع طقوزنجی ، عاشر اوننجی

﴿ اعداد کسریه ﴾

ثُلث اوچده بر رُبع دردده بر خُمس بشده بر سُدس آلتیده بر سُبع یدیده بر ثُمن سکزده بر تُسع طقوزده بر عُشر اونده بر

تطبيقات

آتیده‌کی اسماء عددك عربی‌یه نقل وترجمه‌سی

آلتیده بر ، طقوزنجی کتاب ، اوچ آیلر ، محصولك اونده بری ، اوچ شرط ، آلتی دولت ، آلتنجی ماده ، آلتی ویرکو (رسم) ، آلتیده بر حصه ، بش مبارك وقتلر .

فرع فعل حقنده مصدر فصلنده بحث ایدیله‌جکدر

﴿ فصل ثالث ﴾

کنایات

س . کنایات عربیه لسان عثمانیده مستعملیدر

ج . خیر آنجق بعضیلری ترکیب عربیده اوله‌رق مستعملدر شویله که ضمیرلردن (ه) مفرد مذکر (ها) مفرد مؤنث (هما) تثنیه (هم) جمع مذکر ایچون مستعملدر مثلا

بَعْدَ وَفاتِهِ کندو ویا آنك (مذکر) وفاتندن صکره دیمکدر

بعد وفاتِها » » » (مؤنث) » » »

بعد وفاتِهِما » » آنلرك (تثنیه) » » »

بعد وفاتِهِم » » » » (جمع) » » »

﴿ فصل رابع ﴾

﴿ شبه فعل ﴾

س . عربی شبه فعللر قاچ قسم درلر

ج . ایکی قسم شویله‌که بری مصدر ودیکری فرع فعل

مصدر

س . عربيده مصدرلر قاچ قسمدر

ج . اساساً ایکی قسمدر بری مجرد ودیکری مزید فیه

مصدر مجرد

س . مصدر مجرددن مقصد ندر

ج . معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌سی اولمیان مصدر در. مثلا (نظر) باقمق (دخل) کیرمك کلمه‌لری مصدر مجرد درلر چونکه حروف زائده‌لری یوقدر

مع ذلك (نظارت) باقمق (دخول) کیرمك کلمه‌لریدخی مصدر مجرد درلر چونکه اکرچه حروف زائده‌لری وار ایسه‌ده بونلر اصللرینك معناسنی تبدیل ایتمش دکلدرلر نته کیم اصللری اولان بالاده‌کی (نظر) و (دخل) کلمه‌لری دخی عینی معناده‌در

مصدر مزید فیه

س . مصدر مزید فیهدن مقصد ندر

ج . معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌سی بولنان مصدر در. مثلا (مضاربه) بربرینه اورمق (استمداد) یارم ایستمك

کلمەلری مزیدفیه درلر چونکه اصللری اولان (ضرب) لفظی یالکز اورمق (مدد) یالکز یاردم دیمکدر

س . مصدر مجرد قاچ نوعدر
ج . ایکی نوع بری مصدر ثلاثیٔ مجرد ودیکری مصدر رباعیٔ مجرد

مصدر ثلاثیٔ مجرد

س . ثلاثیٔ مجرد مصدرلر قنغیلردر
ج . صرف اوچ حرفلو اولان ویاخود درت بش آلتی حرفلو اولسەلر بیله ینه اصللری اوچ حرفدن عبارت اولان و زائد حرفلری معنایه دلالت ایتمیان مصدرلر در
س . ثلاثیٔ مجرد مصدرلرینك قاچ وزن ویا صورتی وار در
ج . باشلوجه یکرمی بش شویله که

مصدر ثلاثیٔ مجرد	مادۀ اصلیه	مصدرثلاثیٔ مجرد	مادۀ اصلیه
قَتْل	...	ذَهاب	ذهب
فِسْق	...	سُؤَال	سئل
شُغْل	...	عَزیمت	عزم

طَلَب	...	غُفْران	غفر
صِغَر	...	حِرْمان	حرم
رَحْمَت	رحم	هَيَجان	هيج
نُصْرَت	نصر	صَحابت	صحب
عِصْمَت	عصم	عِبادت	عبد
دَعْوى	دعو	ضَرُورَت	ضرر
بُشْرى	بشر	سُهولَت	سهل
غَلَبه	غلب	بَيْتُوتَت	بيت
قَبول	قبل	كَراهِيَت	كره
دُخول	دخل		

مصدر رباعئ مجرد

س . رباعئ مجرد مصدرلر قنغيلر در

ج . اصللرى درت حرفلو اولان و حروف زائده‌لرى ايسه معنايه دلالت ايتميان مصدرلر در

س . رباعئ مجرد مصدرلرك قاچ وزن ويا صورتى وار در

ج . يالكز بر وزنى واركه اولدخى زيرده‌كى در

مادهٔ اصليه	مصدر رباعىٔ مجرد
زلزل	زَلزله

تطبيقات

• آتى الذكر مصدرلرك يوقارووده‌كى ثلاثى ورباعىٔ مجرد وزنلريله شفاهاً قارشولشديرلمسى ومادهٔ اصليه‌لرينك كوسترلمسى

قرار	لزوم	خدمت	وقوع	دبدبه	شفقت	مرور
صحبت	سلامت	بحران	عنايت	خلجان	شكوى	
ورود	ذلت	سفاهت	وقايت	حمله	خشونت	
بيتوتت	ولايت	وسوسه	عذوبت	طنطنه		
غربت	شعشعه	شورى				

مصدر ميمى

س. مصدر ميميدن مقصد ندر

ج . ابتداسنده ميم زائده بولنان مصدر در

مثلا مطلب مقصد

س . مصدر ميمى نوجه اوزره ياپيلور

ج . « مَفْعَل » وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اوستونلی بر میم وایکنجی حرفنه فتحه علاوه‌سیله مثلا

قدوم کلمك مَقْدَم کلش

صرف خرج ایتمك مَصْرَف خرج ایتمکلك

غالبا مصدر میمی نهایتنه (ت) ویا (ه) علاوه اولنور مثلا

رحم اسرکمك مرحمت اسرکمکلك

[تطبیقات]

آتی‌الذکر مصدرلرك میمی‌یه نقل ایدلمسی

حب سومك ، ذهاب کتمك ، ضرر ، حمد ثنا ، سعادت خوشخال اولمق ، نفع فائده ، قدرت ، ذلت خوارلق ، قصد ، سرور سونج

مصدر ثلاثیٔ مجرددن مشتقات

اسم مکان

س . عربیده اسم‌مکان نصل یاپیلور

ج . اكثريا « مَفْعَل » وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اوستونلی بر میم وایکنجی حرفنه فتحه علاوه‌سیله مثلا

طبخ پشورمك مَطْبَخ پشورمكه مخصوص محل آشخانه

دفن كوممك مَدْفَن كوممكه مخصوص محل مزار

بعضاً آخر كلمه‌یه برده (ه) علاوه اولنور مثلا

طبع باصمق مَطْبَعه باصمغه مخصوص محل بصمه خانه

حفظ صاقلامق محفظه صاقلامغه مخصوص محل قاب

س . اسم مكانلرك عين‌الفعلی دائما فتحه ایله‌می اوقونور

ج . بعضلر وار كه كسره ایله اوقونور خصوصا فاءالفعلی و اولی اولانلر مثلا

ولادت طوغمه مَوْلِد طوغدیغی محل

نزول قونمق مَنْزِل قونمه محلی قوناق

[تطبيقات]

آتی‌الذكر كلماتك اسم مكان ایدلمسی

نظارت باقمق ، بدأ باشلامق ، ركوب بنمك ،

وضع قویمق ، قبر مزار ، دخول ،

ورود یتشمك ، خروج طیشاری چیقمق ،

قبر مزار ، سُكنا اوطورمق

اسم آلت

س . عربیده اسم آلت نصل یاپیلور

ج . « مِفْعَل » وزنی موجبنجه یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اسره‌لی بر میم وایکنجی حرفنه بر فتحه علاوه‌سیله

مثلا	ثقب	دلمك	مِثْقَب	دلمك آلتی
سطر	چیزکی	مِسْطَر	چیزکی چکمك آلتی

فقط غالباً عین‌الفعلندن صکره فضله اوله‌رق بر (ا) یاخود آخر کلمه‌یه بر (ه) علاوه اولنور مثلا

فتح	آچمق	مِفْتاح	آچمق آلتی آناختار
شرب	ایچمك	مِشْرَبه	ایچمك آلتی ماشرابه

تطبیقات

آتی‌الذکر کلماتدن اسم آلت یاپلمسی .

شعله ضیا ، قیاس اولچمك ، قرض کسمك ، کیل اولچمك ، کنس سپورمك ، همزه دورتمك ، عیار

فرع فعل

س . مصدردن مشتق اولان عربی فرع فعللر نقدر در
ج . بشدر اولا اسم فاعل ثانیاً اسم مفعول ثالثاً صفت مشبهه رابعاً اسم تفضیل خامساً مبالغهٔ فاعل

اسم فاعل

س . عربیده اسم فاعل نصل یاپیلور
ج . اکر کلمه ثلاثئ مجرد ایسه « فاعل » وزنی موجبنجه یعنی مادهٔ اصلیه‌نك برنجی حرفندن صکره بر (ا) و ایکنجی حرفنه کسره علاوه‌سیله یاپیلور مثلا

خلق	یاراتمق	خالِق	یارادان
نظارت	باقمق	ناظِر	باقان

تطبیقات

آتی الذکر کلمه‌لردن اسم فاعل یاپلمسی
شهادت ، کتب یازمق ، قتل اولدرمك ، جرح

یاره‌لمق . جریان آقمق . وصول یتشمك . رغبت ایستمك ، لزوم ، علم ، سرقت چالمق

اسم مفعول

س . عربیده اسم مفعول نصل یاپیلور

ج . اکر کلمه ثلاثئ مجرد ایسه « مفعول » وزنی اوزره یعنی ماده‌ء اصلیه‌نك ابتداسنه اوستونلی میم وایکنجی حرفدن صکره ماقبلی اوتره‌لی بر واو علاوه‌سیله یاپیلور مثلا

خلق	یاراتمق	مَخلُوق	یارادلمش
نظارت	باقمق	مَنظور	باقلمش

س . لسان عربیده لازمدن اسم مفعول کلورمی

ج . کلامك ایجاب ایدر ایسه‌ده بعض کلمشلر واردر مثلا

حصول	ایلروکلمك	محصول	ایلرو کلمش
جنون	چلدرمق	مجنون	چلدرمش

تطبیقات

آتی الذکر کلمه‌لردن اسم مفعول یاپلمسی

قتل ، جرح ، رغبت ، شهادت ، اخذ آلمق ، لعنت ، خدمت ، ختم مهرلمك ، امر ، حك قازيمق ، رد ، بعث كوندرمك ، سرور سوينمك ، قبول ، منع يساق ايتمك ، عتْه بونامق ، ورود كلمك

صفت مشبهه

س . عربيده صفت مشبهه نه صيغه‌ده وارد اولور

ج . باشلوجه « فَعِيل » صيغه‌سى اوزره

بوصيغه مادهٔ اصليه‌نك ابتداسنه براوستون وايكنجى حرفدن صكره ماقبلى اسره‌لى بر (ى) علاوه‌سيله حاصل اولور مثلا

كبر	بيوكلك	كبير	بيوك
جمال	كوزللك	جميل	كوزل

س . الوان و عيوب كوسترن كلماتك صفت مشبهه‌سى نه صيغه‌ده وارد اولور

ج . « اَفْعَلْ » صيغه‌سى اوزره بوصيغه مادهٔ اصليه‌نك ابتداسنه اوستونلى بر همزه الف و ايكنجى حرفنه اوستون علاوه‌سيله حاصل اولور مثلا

حمرت　قرمزیلق　أحمر　قرمزی
عمیا　کورلك　أعمی　کور

تطبيقات

آتی الذکر کلماتدن صفت مشبهه یاپلمسی
سواد سیاهلق ، شجاعت یکیتلك ، ضعف ، صفرت صاریلق ، بلاهت حماقت بونلك ، سمرت بغدایی رنکده اولمق ، عظمت بیوکلك ، قدرت ، سفالت ، لذت چاشنی ، نجابت زادهلك ، قرابت یقینلق ،

اسم تفضیل

س . لسان عربیده اسم تفضیل نه وزن اوزره یاپیلور
ج . مذکری « أفعَل » وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیهنك ابتداسنه اوستونلی برهمزه الف و عین‌الفعلنه براوستون علاوه‌سیله

مثلا　کبیر　بیوك　اکبر　دها بیوك یاخود اك بیوك
صغیر　کوچك　اصغر　« کوچك »　« کوچك

مؤنثی دخی « فُعْلَی » وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه برضمه ونهایتنه دخی بر الف مقصوره علاوه‌سیله اولور

مثلا کبیر کُبْرَی دها بیوك یاخود اك بیوك

صغیر صُغْرَی « کوچك « « کوچك

تطبیقات

زیرده‌کی کلماتك یالکز مذکر تفضیللرینك کوسترلمسی

کامل ، جاهل نادان ، رحیم مرحمتلی ، عاجز ، شهیر شهرتلو ، ضعیف ، فاضل هنرلی ، لازم

آتی الذکر کلماتك دخی کرك مذکر وکرك مؤنث تفضیللرینك کوسترلمسی

حسن کوزل ، عظیم بیوك ، علی یوجه ، وسط اورته ، قریب یقین ، سفیل آلچاق . دنی آلچاق ،

مبالغهٔ فاعل

س . عربیده مبالغهٔ فاعل نه صیغه‌ده یاپیلور

ج . اکثریا « فَعَّال » صیغه‌سی اوزره بو صیغه مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه فتحه وایکنجی حرفنی تشدیدلیه‌رك مابعدینه

بر (ا) علاوه ایتمکله حاصل اولور مثلا

دور دونمك دَوّار دائما دونن

علم بیلمك عَلّام چوق بیلن

خلق یاراتمق خَلّاق دائما یارادان

س . عربیده اشیادن دخی مبالغهٔ فاعل کلورمی

ج . کلور و اوحالده اول شیٔ ایله اشتغال ایدنی کوستر

مثلا خُفّ پابوج خَفّاف پاپوج صاتان

قزّ ایپك قَزّاز ایپك صاتان

تطبیقات

آتی الذکر کلماتك مبالغهٔ فاعل ایدلمسی

مدح ، بقله سبزه ، دلك سورمك ، صید آولامق ، جبر زورلامق ، فلاحت اکینجیلك ایتمك ، صرف تبدیل ، غفران عفو ، طیران اوچمق ، سیاحت یولجیلق ایتمك ، عطر خوش قوقولی شیٔ ، مکر حیله ، حموله یوك

﴿ رباعیٔ مجرددن مشتقات ﴾

س . رباعیٔ مجرد مصدرلرك مشتقاتندن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج . اسم فاعل ایله اسم مفعوللری

﴿ اسم فاعل ﴾

س . رباعیٔ مجرددن اسم فاعل نصل بنا ایدیلور

ج . مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اوتره‌لی بر میم و صوك مجاسنه براسره علاوه‌سیله مثلا .

ترجمه	مُتَرْجِم	ترجمه ایدن
هندسه	مُهَنْدِس	اولچن

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلردن اسم فاعل یاپلمسی

حَمْدَله الحمدلله دیمك ، بَسْمَله بسم‌الله دیمك

وسوسه ، عنوان سرنامه .

﴿ اسم مفعول ﴾

س . رباعیٔ مجرددن اسم مفعول نصل بنا ایدیلور

ج . مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه کذا اوتره‌لی برمیم وصوك هجاسنه دخی بر اوستون علاوه‌سیله مثلا

ترجمه مُتَرْجَم ترجمه اولنمش

ذبذبه مُذَبْذَب بری اوته تحریك ایدلمش

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلردن اسم مفعول بناسی

طنطنه چانقردی ایتمك . شعشعه یلدیرامه ، دبدبه سلطنت ایتمك ، عنبر برنوع کوزل قوقولی شیٔ ، سلسله زنجیر ، عنوان ، جوهر

﴿ مصدر مزید فیه ﴾

س . مصدر مزید فیهدن مقصد ندر

ج . معنایه دلالت ایدر حروف زائده‌سی بولنان مصدر در نته کیم (استمداد) یاردم ایستمك (مضاربه) بربرینه

اورمق ، مصدرلری مزید فیه درلر چونکه اصللری اولان (مدبد) لفظی یالکز یاردم (ضرب) یالکز اورمق دیمکدر

مصدر ثلاثیٔ مزید فیه

س . ثلاثیٔ مزید فیه مصدرلر قنغیلر در

ج . اصللری اوچ حرفدن عبارت اولوب معنایه دلالت ایدر زائد حرفلری بولنان مصدرلر درکه لسان عثمانیده قوللانیلانلر جمعاً طقوز باب در

برنجی باب

افعال

س . افعال بابی نصل بنا ایدیلور

ج . افعال وزننه تطبیقاً یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اسره‌لی بر همزه الف وعین‌الفعلی عقبنه دخی بر الف زیاده‌سیله

مثلا	دخول	دخل	ادخال
	قناعت	قنع	اقناع

ص • افعال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج • اکثریا متعدی ایتمك ایچوندر مثلا

خروج چیقمق اخراج چیقارمق

لحوق برلشمك الحاق برلشدیرمك

سقوط دوشمك اسقاط دوشورمك

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك افعال بابنه نقلی

غفلت آلدانمق ، ظهور میدانه چیقمق ، عمران شنلنمك

رکوب بینمك ، نزول اینمك ، کمال تکمیل اولمق

قعود اوطورمق ، مرور کچمك ، عزیمت کتمك

ایکنجی باب

تفعیل

س • تفعیل بابی نصل بنا ایدیلور

ج • تفعیل وزننه تطبیقاً یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه

بر « ت » و ایکنجی حرفندن صکره اوکی اسره‌لی بر « ی »

علاوه‌سیله مثلا

وكالت وكل توكيل

عطالت عطل تعطيل

س . تفعيل بابنك بناسى نه ايچوندر

ج . بودخى غالباً متعدى ايتمك ايچوندر مثلا

خوف قورقمق تخويف قورقتمق

خجالت اوتانمق تخجيل اوتاندرمق

فقط بعضاً كورمك صايمق معناسنى ويرمك ايچوندر مثلا

صواب طوغرى تصويب طوغرى كورمك

عيب قصور تعييب عيبلامق عيب صايمق

حسن كوزل تحسين كوزل صايمق بكنمك

تطبيقات

آتى الذكر كلماتك تفعيل بابنه نقلى

بلوغ وارمق ، سهولت قولايلق . رفاقت آرقداش اولمق ، بعد اوزاقلق ، برودت صغوقلق ، قلت آزلق ، رخصت اذن ، حركت قيملدانمق ، سكونت قرار بولمق ، خراب ، خفت خفيفلك ، تمام ، غلط يا كلش ، شرف

اوچنجی باب

تَفَعُّل

س ـ تفعل بابی نصل بنا ایدیلور
ج ـ تفعل وزننه تطبیقاً یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه بر «ت» وایکنجی حرفنه اوتره ایله برابر برشده علاوه‌سیله

مثلا صورت صور تَصَوُّر
کلام کلم تَکَلُّم

س ـ تفعل بابنك بناسی نه ایچوندر
ج ـ اکثریا تفعیلك بناسنی مطاوعته تحویل ایچوندر مثلا

تشریف شرفلندرمك تشرف شرفلنمك
تنزیل ایندرمك تنزل اینمك
تعلیم اوکرتمك تعلم اوکرنمك

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك تفعل بابنه نقلی

تشکیل قورمق ، تبدیل دکشدرمك ، تملیك مالك ایتمك ، تحمیل یوکلتمك ، تأسیس احداث ایتمك ، تکثیر چوغالتمق ، تسلیم . تیسیر قولایلتمق . تعمیم عمومیلشدرمك ، تأدیب تربیه‌ایتمك ، تزویج اولندرمك ،

دردنجی باب

انفعال

س . انفعال بابی نصل یاپیلور

ج . انفعال وزننه تطبیقاً یعنی مادۀ اصلیه‌نك ابتداسنه (ان) و حرف اخیرندن اول بر (ا) زیاده‌سیله مثلا

قسمت	قسم	انقسام
شعبه	شعب	انشعاب

س . انفعال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . اکثریا مطاوعت ایچوندر مثلا

قطع	کسمك	انقطاع	کسلمك
فك	آیرمق	انفکاك	آیرلمق
بسط	یایمق	انبساط	یایلمق

تطبیقات

آتی الذکر مصدرلرك انفعاله نقلی

عقد باغلامق . شرح آچمق . قلب دکشدرمك . جذب چکمك . هدم یقمق . قبض طوتمق . ضم آرترمق .

حل چوزمك . دفع بر طرف ایتمك . كسر قیرمق
هضم سیندرمك . قید باغلامق .

بشنجی باب

افتعال

س . افتعال بابی نصل بنا ایدیلور

ج . افتعال وزننه تطبیقاً یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اسره‌لی بر همزه الف و برنجی حرفدن صكره اسره‌لی بر « ت » وایكنجی حرفدنصكره بر الف علاوه‌سیله مثلا

فرقت	فرق	افتراق
عبرت	عبر	اعتبار

س . افتعال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . بو دخی اكثریا مطاوعت ایچوندر مثلا

جمع	طوپلامق	اجتماع	طوپلانمق
حرق	یاقمق	احتراق	یانمق
مد	اوزاتمق	امتداد	اوزانمق

[تطبيقات]

آتی الذکر مصدرلرك افتعاله نقلی

نظم دیزمك . شق یرتمق . رسم چیزمك . ختم بتورمك . رد دفع ایتمك . عقد باغلامق . نفع فائده . نشر یایمق . کسب قزانمق . ربط باغلامق

آلتنجی باب

اِسْتِفْعَال

س . استفعال بابی نصل بنا ایدیلور

ج . استفعال وزننه تطبیقاً یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه (است) و ایکنجی حرفندنصکره بر (ا) زیاده‌سیله مثلا

عجله عجل اِسْتِعْجال

فراغ فرغ اِسْتِفْراغ

س . استفعال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . اکثریا استمك معناسنی افاده ایتمك ایچوندر مثلا

مدد یاردم استمداد یاردم ایستمك

غفران عفو استغفار عفو دیلمك

جواب ... استجواب جواب ایستمك

فقط بوبابدن بر طاقم كلمه‌لر وار در كه برشیئی ایستمكله برابر آنی یاپمق معناسنده درلر مثلا

خلاص قورتارمق استخلاص قورتارمق ایستمك وقورتارمق

شم قوقلامق استشمام قوقلامق « وقوقلامق

قرض اودونج استقراض اودونج « وآلمق

[تطبیقات]

آتی الذكر كلماتك استفعال بابنه نقلی

مرحمت ، شهادت شاهدلك ، علم معلومات ، نطق سوز ، عاطفت ، حصول حاصل اولمق ، فهم آكلامق ، كمال ، أذن رخصت ، مهلت

وعده . بشارت مژده ، بقا دوام

یدنجی باب

مُفَاعَلَه

س . مفاعله بابی نصل بنا ایدیلور

ج . مفاعله وزننه تطبيقاً يعنى مادهٔ اصليه‌نك ابتداسنه اوته‌لى بر ميم و برنجى حرفندنصكره بر (ا) ونهايتنه دخى (ت) ويا (ه) علاوه‌سيله مثلا

صحبت	صحب	مُصَاحَبَت
طلوع	طلع	مُطَالَعَه

س . مفاعله بابنك بناسى نه ايچوندر

ج . اكثريا بيان مشاركت ايچوندر مثلا

ضرب	اورمق	مضاربه	اورشمق
قتل	اولدرمك	مقاتله	بربرينى اولدرمك
لعب	اوينامق	ملاعبه	اويناشمق

(تطبيقات)

آتى الذكر كلماتك مفاعله بابنه نقلى

جواب ، قسمت تقسيم ، خصومت دشمنلك ، سبقت كچمك ، حسد قصقانمه ، كلام ، نزع چكمك ، لطيفه شقا ، زياده ، نقصان ، عرفان بيلمك طانيمق ، ظهر صرت آرقه ، حفظ

سکزنجی باب

تَفَاعُلْ

س . تفاعل بابی نصل بنا ایدیلور

ج . نفس تفاعل وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اوستونلی بر (ت) و برنجی حرفدنصکره بر (ا) و ایکنجی حرفنه بر اوتره علاوه‌سیله مثلا

صحابت	صحب	تَصَاحُبْ
زیاده	زید	تَزَايُدْ

س . تفاعل بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . بو دخی اکثریا بیان مشارکت ایچوندر مثلا

قطع	کسمك	تقاطع	بربرینی کسمك
نصرت	یاردم	تناصر	بربرینه یاردم ایتمك
نصح	نصیحت	تناصح	بربرینه نصیحت ویرمك

بعضاً دخی وجودی اولمیان برشیئی اظهار ایچون کلور مثلا

مرض	خسته‌لق	تمارض	کشی کندوسنی خسته حال کوسترمك
جهالت	نادانلق	تجاهل	« « نادان «

[تطبیقات]

آتی الیان کلماتك تفاعل بابنه نقلی

صدمه چاتمه ، عون یاردم ، تبعیت اویمق ایزینه کتمك ، شهرت ، بینونت آرا آچلمق ، نسل دول دوش ، نقض بوزمق ، نفرت اکراه

طقوزنجی باب

افعلال

س. افعلال بابی نصل بنا ایدیلور

ج . نفس افعلال وزنی اوزره یعنی مادهٔ اصلیه‌نك ابتداسنه اسره‌لی بر همزه الف واوچنجی حرفنی تکرارلدقدنصکره آرالرینه بر (ا) زیاده‌سیله مثلا

غبار	غبر	اِغبِرار

س . افعلال بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . الوان وعیوب کوسترن کلماتك معناسنی مبالغه‌یه تحویل ایچوندر مثلا

حمرت	قزللق	احمرار	غایت قزارمق
عوج	اکریلك	اعوجاج	غایت اکرلك

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك افعلال بابنه نقلی

سواد سیاهلق ، صفرت صاریلق ، سمرت اسمرلك ، بیاض ، حدبه قنبورلق

﴿ مصدر رباعیٔ مزیدفیه ﴾

س . رباعیٔ مزید فیه مصدرلر قنغیلردر

ج . اصللری درت حرفدن عبارت اولان و معنایه دلالت ایدر زائد حرفلری بولنان مصدرلر در که لسان عثمانیده اك مشهوری تفعلل بابیدر

تَفَعْلُل

س . تفعلل بابی نصل بنا ایدیلور

ج . تفعلل وزننه تطبیقاً یعنی مادۂ اصلیه‌نك ابتداسنه بر (ت) و اوچنجی حرفنه بر ضمه علاوه‌سیله مثلا

خلخله	خلخل	تخلخل

س. تفعلل بابنك بناسی نه ایچوندر

ج . مطاوعت ایچوندر مثلا

زلزله	دپرتمك	تزلزل	دپرنمك
ذبذبه	صاللامق	تذبذب	صاللانمق

اخطار

س. ماالذکر بابلره هر کلمه چکیلنه بیلور می

ج . خیر هر قنغی کلمه چکلسه لسانده مستعمل اولوب اولمدیغی بیلنمك اوزره دائما لغته ویاخود ارباب معلوماته مراجعت اولنملیدر

مثلا خروج دن (اخراج) کاور حالبوکه (انخراج) (اختراج) (تخرج) کلمز

مزیدفیه مصدرلرك اسم فاعل ومفعوللری

س. مزید فیه مصدرلرك مشتقاتندن قنغیلری لسان عثمانیده مستعملدر

ج. اسم فاعل ايله اسم مفعوللری

س. مزيد فيه مصدرلرك اسم فاعل واسم مفعوللری بر طرزده ميدر

ج. خير هر بابك اسم فاعل و مفعولی آيرو آيرو در ايمدی ضبطنه سهولت اولمق اوزره زيرده کی ترتيبی بللهمليدر شويله که

اولا. ايلك وصوك هجالرنده بر الف بولنان مصدرلرك اسم فاعلی الفلری بعدالحذف باقی قالان اوزرينه اوترهلی بر ميم و صوك هجايه دخی بر اسره علاوهسيله و اسم مفعولی ايسه اسرهيی اوستونه تبديل ايتمكله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[ماباقی]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
افعال	ارسال	رسل	مُرسِل	مُرسَل
افتعال	اكتساب	كتسب	مُكتَسِب	مُكتَسَب
انفعال	انقسام	نقسم	مُنقَسِم	....
استفعال	استخبار	ستخبر	مُستَخبِر	مُستَخبَر
افعال	اسوداد	سودد	مُسوَدِد	....

لازم فعلدن و مطاوعدن اسم مفعول كلديكنه مبنی انقسام

ایله اسودادك یالکز اسم فاعللری کوسترلدی و ادغام بحثنه هنوز کیریشلمدیکی حسبیله مسوّد کوستریله‌مدی

ثانیاً . تفعیلدن ماعدا سائر (ت) ایله باشلایان مصدرلرك اسم فاعلی هیئت حاضره‌لری اوزرینه اوتره‌لی بر میم و صوك مجاسنه بر کسره ویرلمکله واسم مفعولی ایسه اسره‌یی اوستونه تبدیل ایتمکله اولور مثلا

[وزن]	[موزو]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
تفعل	تکلّم	مُتَکَلِّم	مُتَکَلَّم
تفاعل	تجاوز	مُتَجَاوِز	مُتَجَاوَز
تفعلل	تخلخل	مُتَخَلْخِل	. . . .

ثالثاً . تفعیلك اسم فاعلی زائدلری بعد الحذف باقی قالانك ابتداسنه اوتره‌لی بر میم عین الفعلنه بر شده وصوك هجاسنه دخی براسره ویرمکله و اسم مفعولی ایسه اسره‌یی اوستونه تبدیل ایتمکله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[ماباقی]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
تفعیل	تجلید	جلد	مُجَلِّد	مُجَلَّد

رابعاً . مفاعله‌یه کلنجه بونکدخی اسم فاعلی یالکز نهایتنده‌کی (ه) نك حذفی وصوك هجایه بر کسره علاوه‌سیله واسم مفعولی ایسه یالکز اسره‌یی اوستونه تبدیل ایتمکله اولور مثلا

[وزن]	[موزون]	[اسم فاعل]	[اسم مفعول]
مفاعله	منازعه	مُنازِع	مُنازَع

تطبیقات

آتی الذکر مصادر مزید فیهانك اسم فاعل وقابل ایسه مفعوللرینك بولنمسی

محاربه ، تقاعد خدمتدن الچکمك ، اخبار خبر ویرمك ، تقدیم صونمق ، تصرف قوللانمق ، مسافرت یولجیلق ایتمك ، اعتبار ، ترتیب دیزمك ، ارتفاع یوکسلمك ، استنطاق صورشدرمق ، تخمین ، مخالفت ضد دوشمك ، تعدد چوغالمق ، انهزام مغلوب اولمق ، اختراع ایجاد ، تصحیح طوغرلتمق ، تواضع آلچاق کوکللولق ایتمك ، تسلسل زنجیر شکلنده بربرینه متصل اولمق ، استعجال عجله ایتمك ، عنبر خوش قوقولی بر شیٔدر

س . کلمات عربیه‌ده خط ویا لفظجه نه حاللر واقع اولور

ج . باشلوجه ادغام ابدال واعلال حالاتی واقع اولور

﴿ ادغام ﴾

س . ادغامدن مقصد ندر

ج . حرفین متجانسین متصلیندن برنجیسنی حذفله آکا بدل ایکنجیسنی شده ایله اوقومقدر مثلا

مددت بویله‌جه مدّت یازیلور

مللت « ملّت «

س . شاید برنجینك حرکه‌سی اولور ایسه نه حال واقع اولور

ج . ماقبلنده‌کی حرف الف و یا متحرك ایسه حرکه دخی برابرجه بوزیلور مثلا

حارِرْ حارّ اولور ، مُسْوَدِدْ مُسْوَدّ اولور

و شاید ماقبلنده‌کی حرف الف و یا متحرك دکل ایسه حرکه ماقبلنه نقل اولنور مثلا

مُخْلِل مُخِلّ اولور ، اَخْفَف اَخَفّ اولور

س . ایکی همزه‌نك و یاخود بر همزه ایله بر الفك ادغامی نه وجه اوزره اولور

ج . دکل شده ایله الا برینی حذف ودیکرینی الف ممدوده‌یه تحویلله اولور مثلا

أَأْخَر — آخر ، أامِر — آمر

أمل جمعی أامال — آمال

تطبيقات

آتی البیان کلماتك مطلوب اولان صیغه‌لری اولا ادغامسز وبعده ادغاملی اوله‌رق کوسترلمك ایجاب ایدر

تمام ، اضطرار ، اکل ، انضمام ، ارتداد ، اختلال ، استمداد ، عموم ، اخذ ، اصرار ، اتیان کلمه‌لرینك اسم فاعلی

حلول ، مرور ، حك ، هبوب کلمه‌لرینك اسم مکانی

سرور ، ضرر ، بر ، حب کلمه‌لرینك مصدر میمیسی

شدید ، قلیل ، صحیح ، لذیذ کلمه‌لرینك اسم تفضیلی

﴿ ابدال ﴾

س . ابدالدن مقصد ندر

ج . برحرفی قالدیروب یرینه دیکر بر حرف کتورمکدر مثلا افتعال بابنده مادۀ اصلیه‌نك برنجی حرفی (ء) ویا (و) حرفلرندن بری اولور ایسه دفع ثقلت ایچون بونلر تایه ابدال اولنور مثلا

أخذ اتّخاذ ، وصف اتّصاف

شايد برنجی حرفی (ص) (ض) (ط) اولور ايسه تاء افتعال (ط) يه ابدال اولنور مثلا

صبر اصطبار ، ضرب اضطراب ، طلوع اطلاع

و شايد (د) (ذ) (ز) حرفلرندن بری اولور ايسه تاء افتعال (د) ه ابدال اولنور مثلا

دثار ادّثار ، زحمت ازدحام

تطبيقات

آتی الذكر كلماتك افتعال بابنه نقليله ابدال اصولنك اجراسی

زوجه اهل ، صيد آولامق ، ضرورت مجبوريت ، احد بر ، وحدت برلك ، زياده آرترمق ، صلح بارش اتفاق ، وفق اويمق ، طرد ، وسعت كنشلك

اعلال

س. اعلالدن مقصد ندر

ج . دفع ثقلت ايچون بر حرفی اسكان ويا قلب وياخود حذف ايلمكدر

س. اعلال قنغی حرفلرده واقع اولور

ج. باشلوجه حروف علت دینیلان (ا) (و) (ی)
حرفلرنده و بعضاً ده (ء) ده واقع اولور

﴿ اعلال الف ﴾

الف ماقبلی مکسور اولدقده یایه قلب اولنور مثلا

مفتاح	جمعی	مفاتاح	بعدالاعلال	مفاتیح
سلطان	»	سلاطان	»	سلاطین

تطبیقات

مرقات نردبان ، مصباح چراغ ، برهان دلیل ،
لفظلرینک جمعی نه اولور

﴿ اعلال واو ﴾

واو ساکن ماقبلی مکسور اولور ایسه یایه قلب اولنور مثلا

دعوت	فاعلی	داعِو	بعدالاعلال	داعی
وزن	اسم آلتی	مِوْزان	»	میزان
وجود	افعالی	اِوْجاد	»	ایجاد

واو مكسور ماقبلی ساكن اولدقده كسره ماقبلنه ویریله‌رك واو یایه قلب ایدیلور مثلا

ادوار	فاعلی	مدور	بعدالاعلال مدیر
انوار	«	منور	« منیر

واو مفتوح ماقبلی ساكن اولدقده فتحه ماقبلنه ویریله‌رك واو الفه قلب اولنور مثلا

قوام	اسم مكان	مقوم	بعدالاعلال مقام
قول	مصدر میمیسی	مقول	« مقال

واو متحرك ماقبلی مفتوح اولدقده الفه قلب اولنور مثلا

صفوت	مفاعله‌سی	مصافوت	بعدالاعلال مصافات
عداوت	«	معادوت	« معادات

واو الف زائده‌دن صكره‌یه دوشوب مكسور ویا نهایتده بولندقده همزه‌یه منقلب اولور مثلا

دور	فاعلی	داور	بعدالاعلال دائر
لغو	افعالی	الغاو	« الغاء

واو عین الفعلده بولندقده افعال واستفعال بابلرنده حذف ایدیلوب آخر كلمه‌یه تاء عوض كتوریلور وحركه‌سی دخی ماقبلنه ویریلور مثلا

جواب افعالی اجواب بعدالاعلال اجابت
عون استفعالی استعوان « استعانت

[اخطار]

ایکی حرف علت بر کلمه‌ده یان یانه کلسه‌لر برنجی دوچار تبدل اولمز مثلا

راوی ، احتواء ، احیاء

تطبیقات

آتی الذکر کلماتک مطلوب اولان صیغه‌لری اولا اعلالسز و بعده اعلاللی اوله‌رق کوسترلمك ایجاب ایدر

دوام ، قول ، خلو ، صوم ، سمو ، نوم ، محو ، هول کلمه‌لرینك اسم فاعلی

خوف ، ذوق ، موت ، قول کلمه‌لرینك مصدر میمیسی

صواب ، محو ، ورود ، رشوت ، علو ، زوال ، وصول ، جواب ، عودت ، وجود لفظلرینك افعالی

عفو ، شوری ، فتوی ، دوام ، قوام ، وضوح ، نور کلمه‌لرینك استفعالی

﴿ اعلال یاء ﴾

یاء ساکن ماقبلی مضموم بولندقده واوه منقلب اولور مثلا

ایجاب	فاعلی	مُیْجِب	بعدالاعلال موجب
ایقان	«	مُیْقِن	« موقن

یاء مکسور ماقبلی ساکن اولدقده کسره ماقبلنه ویریلور مثلا

سیل	مکانی	مَسْیِل	بعدالاعلال مَسِیل
سیر	«	مَسْیِره	« مَسِیره

یاء متحرك ماقبلی مفتوح اولدقده الفه منقلب اولور مثلا

نفی	مفاعله‌سی	منافَیَت	بعدالاعلال منافات
رعی	«	مراعیت	« مراعات

یاء مفتوح ماقبلی ساکن اولدقده فتحه ماقبلنه ویریله‌رك (ی) الفه منقلب اولور مثلا

عیش	مصدرمیمیسی	مَعْیَش	بعدالاعلال مَعاش
زیارت	مکانی	مَزْیَر	« مَزار

یاء الف زائده‌دن صکره کلوب مکسور ویا نهایتده بولندقده همزه‌یه منقلب اولور مثلا

ميل	فاعلى	مايل	بعدالاعلال	مائل
سقى	افعالى	اسقاى	«	اسقاء

ياء عين‌الفعلده اوله‌رق افعال واستفعال بابلرنده بولندقده حركه‌سی ماقبلنه نقل ایدلدکدنصکره حذف ایدیلوب آخر کلمه‌یه بر (ه) کتوریلور مثلا

ميل	افعالى	اَمْيال	اعلالى	اَماله
فيض	استفعالى	اِسْتِفْياض	«	اِسْتِفاضه

تطبيقات

آتی الذکر کلماتك مطلوب اولان صیغه‌لری اولا اعلالسز و بعده اعلاللی اوله‌رق کوسترلمك ایجاب ایدر

لياقت ، نيلان ، سيلان ، نيابت ، سير ، زياده ، زيارت کلمه‌لرينك فاعلی

هديه ، دين ، سيل ، طيران ، جريان ، کلمه‌لرينك افعالی

ایجاد ، ایراث ، ایصال ، ایجاز لفظلرینك اسم فاعلی

کفايت ، کسوت ، نهايت ، شکايت ، کلمه‌لرينك افتعالی

زياده ، هيبت ، فيض کلمه‌لرينك مصدر ميميسی

اعلال همزه

همزه ساكن ماقبلى متحرك اولدقده ماقبلنك حركه‌سى كسره ايسه همزه دخى يايه و اكر ضمه ايسه همزه دخى واوه قلب ايدلمك جائز اولور مثلا

أجرت افعالى ائجار اعلالى ايجار

ائجار فاعلى مئجر « موجر

تطبيقات

اجرت ، اصل ، اهليت ، انف ، اذن كلمه‌لرينك استفعالى نه اولور

باب ثالث

حرف ياخود ادات

فصل اول

حرف جر

(مِنْ) و (عَنْ) دن معناسنه

مثلا مِنَ الازل ازلدنبرو من عندِ الله اللهك عندندن عن مترجمين باب سرعسكرى

(الى) دك معناسنه

مثلا الى الابد ابده‌دك ، الى الآن بو آنه دك

(على) اوزره معناسنه

مثلا على الرّأسِ و العين باشم و كوزم اوزره

(ل) ايچون معناسنه

مثلا لمَرضاة الله اللهك رضاسيچون

(ك) كبى معناسنه

مثلا كالشمس كونش كبى ، كالاول اولكى كبى

(مع) ايله برابر معناسنه

مثلا مع هذا بونكله برابر ، مع فائض فائضله

(ب) ايله و له معناسنه

مثلا بالسلامه سلامتله ، بتمامه تماميله

ياخود قسم ايچون مثلا بالله والله معناسنه

(فى) ده معناسنه

مثلا فى الارض ارضده

تطبيقات

آتى الذكر تركيبلرك عربى حرف جرلر ايله افادهسى

اللهك اذنيله ، حقيقتده ، غرض ايچون ، ممنونيتله ، عمرك آخرينه دك ، باب عالى كتبهسندن ، مصلحت ايچون ، مهددن لحده قدر ، جهلدن ، ترقيم وتمهيرله ، غيابدن ، عميا اوزرينه ، تخمين اوزره

فصل ثانی

ظرف

ظروف مكان

تحت	آلت	معناسنه .	تحت الجناح	قناد آلتنده دیمکدر
بین	آرا	« .	بين الاهالی	اهالی آراسنده «
عند	یان	« .	عند الناس	انسانلر یاننده «
فوق	یوقاری	« .	فوق الحد	حددن یوقاری «

ظروف زمان

عند	زمان	معناسنه .	عندالامتحان	امتحان زماننده دیمکدر
لدی	«	« .	لدیالاقتضا	اقتضا « «
بعد	صکره	« .	بعدالمحاکمه	محاکمەدنصکره «
عَقِبَ	«	« .	عقبالدعا	دعادنصکره «
قبل	اول	« .	قبل الموت	اولومدناول «

تطبيقات

آتی الذکر ترکیبلرك عربی‌یه نقلی
مأمولدن یوقاری ، تحریردن صکره ، اقربا آراسنده ، قهر آلتنده ، ادبا نزدنده ، تعریفدن یوقارو ، سؤالدن اول ، حاجت زماننده ، تصدیقدن صکره

فصل ثالث

حرف عطف

و	کتاب و قلم ، دنیا و آخرت
فقط	اقرانم مسرفدر فقط بن دکلم
«	جاهلم فقط تحصیله مائلم ، آل فقط چابق کتور
لکن	روبجه اوقورم لکن آز کلام
یعنی	بو جاهلدر یعنی بر شیء بیلمز
حتی	بو ایشی برادرك حتی پدرکده بیلور
اما	بونلر چوجقدرلر اما سن دکلسك

فصل رابع

حرف ندا

« یا » ای معناسنه مثلا

یا رب ای الله ، یا نور عرش الله ای عرش اللهك نوری

« نعم » نه کوزل معناسنه مثلا

نعم الذریعه نه کوزل وسیله دیمکدر

« فبها » نه اعلا معناسنه مثلا

تکلیفمی قبول ایدرسه‌ك فبها ایتمزسه‌ك فی امان الله

« هیهات » نافله معناسنه مثلا

بذل ایلدم ماحصل عمرمی لیك هیهات هیهات

فصل خامس

حروف شتی

« غیر » اولمیان معناسنه مثلا

غير جائز جائز اولميان ، غير مشكوك شبهه‌لی اولميان

« بلا » سز معناسنه مثلا

بلا احتياط احتياطسز ، بلا قصور قصورسز

« ماعدا » بشقه معناسنه مثلا

انساندن ماعداسی غير ناطقدر

« البته » شبهه‌سز معناسنه مثلا

البته اولور او ييقانك خانه‌سی ويران

« كان ، كانه » كويا معناسنه مثلا

كان بيلميور ، كانه ايشتميور

« الا » مكر معناسنه مثلا

بونی كمسه ياپه‌مز الا سن ياپه‌بيلورسك

« والا » يوقسه معناسنه مثلا

وقت صباوتده اوكرنمليسكز والا سن كمالتده سفيل اولورسكز

تم والسلام

*

VOCABULAIRE

ا

Primaire. primitif	ابتدائیه
Convertir. Transformation	ابدال. تبدیل
Se conformer	اتباع. اویمق
Atil-béyan	آتی البیان
Atiz-zikr. Sousmentionné	آتی الذکر. آشاغیده ذکر اولنه جق
Unités	آحاد. برلر
Cas. Déclinaison	احوال اسم
Akhèr. Autre	آخر ، بشقه
Akher. Fin	آخر ، صوك
Particule	ادات
Démontrer	اظهار. کوسترمك
Au fond. En principe	اساساً
Futur. Avenir	استقبال. کله جك زمان
Continuation	استمرار. دوام
Appui. Soutien.	استنادکاه. طیانه جق محل
Priver du signe phonique	اسکان. ساکن ایتمك
Non, substantif	اسم
Adjectifs numéraux	اسماء عدد. صایی آدلری
Pronom démonstratif	اسم اشارت
Le nom d'instrument	اسم آلت
Nom dimunitif	اسم تصغیر
Comparatif. Superlatif	اسم تفضیل
Comparatif	اسم تفضیل جزئی
Superlatif	اسم تفضیل کلی
Nom commun	اسم جنس
Nom propre	اسم خاص
Nom commun	اسم عام
Substantif concret	اسم عین
Participe présent, le nom d'agent	اسم فاعل
Substantif abstrait	اسم مطلق
Participe passé. le nom de patient	اسم مفعول
Le nom de lieu	اسم مکان

Adjectif relatif اسم منسوب
S'occuper اشتغال. اوغراشمق
Vrai. Racine اصل
Radical. Primitif اصليه
Forme, système, règle اصول
Liaison entre un nominatif et un génitif اضافت
Nominal اعتبارى
Adad. Nombres اعداد. صايلر
Nombres cardinaux اعداد اصليه
Modifier اعلال
Exprimer افاده. بيان
Réduire افراغ . دوكمك
Possibilité. Pouvoir اقتدار
Subjonctif. Optatif التزامى
Ajouter الحاق. برلشدرمك
Couleurs الوان . رنكار
Oulouf. Milliers الوف. بيكار
Ila akherehi. Ainsi de suite الى آخره
Impératif 2me personne امر حاضر
Impératif 3me personne امر غائب
Premier اولا برنجى
Mesure اولچى

Ahenk. Harmonie آهنك
Suivant le cas بجابنه كوره
Occupation ايش كوج

ب

Conjugaison. Chapitre باب
Principalement باشلوجه
S'agir. Question بحث. سوز
En échange بدل . قارشولق
Simple. Primitif بسيط . ساده
Ressemblance بكزه يش
Étudier بللهمك
Construction بنا. ياپيلش
Qui ne se joint بيتشمز
Qui se joint بيتشور
Se développer بيومك
Portion پاى

ت

Confirmatif تأكيدى
Changement تبدل
Changements تبدلات
Dualité. Duel تثنيه
Changer تحويل. دكشدرمك

ج

جائز Permissible
جزء . قسم Partie
جزم Signe qui sert à distinguer les syllabes
جمع Pluriel
جمع الجمع. مكرر جمع Double pluriel
جمله. سوز Phrase
جنس. نوع Genre
جواب Réponse
جوهر. اوز Djevher. Essence. Racine

ح

حاصل مصدر Nom verbal
حال État. Adverbe. Indicatif présent
حالت État. Condition
حدث Hadès. action. Fait
حذف. بوزمق Supprimer
حرف. يازى Lettre, Particule
حرف املا Voyelle
حرف تعريف Article défini

تخفيف Allégé
ترتيب. صره Ordre. Formulaire
تركيب Composer
تشبيهيه Qui indique la ressemblance
تشديد Signe qui indique la double lecture d'une lettre
تصادفاً ، راست كله Par hazard
تصريف Conjuguer
تطبيق Assimiler
تطبيقات Thème. Exercice
تعجيل. عجله ايتمك Accélérer
تعليليه Qui indique la cause
تعيين Désigner
تقسيم Division
تلون Qualité d'être changeant
توزيعيه Distributif
توقيتيه Qui indique le temps

ث

ثالثاً . اوچنجى Troisième
ثامناً . سكزنجى Huitième
ثقلت . آغرلق Dureté
ثقيل . آغير Dur
ثلاثى . اوچلى Trilitère

Préposition	حرف جر
Harfeyn. Deux lettres	حرفين. ایکی حرف
Signe phonique	حركه
Prépositions	حروف جاره
Lettres de l'alphabet	حروف هجاء
Imparfait	حكايه
Plus que parfait	حكايهٔ ماضی
Réel	حقیقی
Attribuer	حمل. اسناد

خ

Propre	خاص
Propriété	خاصیت
Cinquième	خامساً . بشنجی
Spécial	خصوصی
Ecriture	خط. یازی
Léger. Doux	خفیف
Quinquilitère	خماسی. بشلی
Désir	خواهش. ایستك

د

Indiquer	دلالت. کوسترمك
Dent	دندان. دیش
Subir	دوچار اولمق

ذ

Personne	ذات . شخص
Animé	ذی روح . جانلو

ر

Quatrième	رابعاً . دردنجی
Quatrilitère	رباعی . دردلو
Muet	رسمیه
Passé exprimé d'après les on dit. Sersion	روایت

ز

Superflu	زائد . آرتق
Ajouter. addition	زیاده . آرترمق

س

Septième	سابعاً . یدنجی
Sixième	سادساً . آلتنجی
Consonne	ساكن
Régulier	سالم

سببیه	Qui indique la cause
سماعی	Irrégulier
سؤال.صورش	Demande
ش	
شاذ . مستثنی	Exception
شاید . اکر	Si
شبه‌فعل . فعله بکزر	Chibbi fiil. gérondif. participe
شتی . کونا کون	Chetta. divers
شخص . ذات	Personne
شده . تشدید	Cheddé
شرطی	Conditionnel
شمسیه . کونشه متعلق	Solaire
شهودی	Défini
ص	
صایی	Calcul
صدور . چیقمق	Émaner. provenir
صرف . قواعد	Grammaire
صفات	Sefat. adjectifs
صفت	Sèfet. adjectif
صفت مشبهه	Seféti muchebbéhé adjectif verbal
صیغه	Formule. mode
صیغهٔ صله	Formule qui s'explique d'un pronom relatif
ض	
ضمه . اوتره	Le signe phonique eutré
ضمیر	Pronom
ضمیر اضافی	Pronom possessif
ضمیر وصفی	Affixe pronominal relatif
ط	
طرز	Manière. façon
ظ	
ظرف	Adverbe
ظرفیه	Adverbial
ع	
عام . عمومی	Nom commun
عدد . صایی	Nombre

عشرات	Décades
عطف	Conjonction
علامت : نشان	Signe
علم · اسم خاص	Alèm. nom propre
على العموم · عموماً	En général
عموميه	Général
عوض · قارشولق	Evaz. conpensation
عين الفعل	Aynel fiil, la deuxième lettre radicale
عيوب · قصورلر	Ouyoub. défauts

غ

غائب	Troisième personne
غالباً · اكثريا	Souvent
غلط مشهور	Barbarisme
غير ذى روح · جانسز	Inanimé

ف

فاء الفعل	Fael fiil. la première lettre radicale
فارسى	Persan
فاعل	Particip présent
فتحه · اوستون	Ustune
فرع فعل	Participe
فصل · قسم	Partie
فعل	Verbe
فعل اعانه	Verbe auxiliaire
فعلى	Verbal

ق

قابل · ممكن	Possible
قلب · دكشدرمك	Changer
قمريه	Lunaire
قنغى · هانكى	Quel
قياسى	Régulier

ك

كرك	Soit
كركدر	Il convient
كسره	Le signe phonique esré
كسريه	Fractionnaire
كل	Kull. ensemble
كلمات · لغتلر	Mots
كلمه · لغت	Mot
كميت · مقدار	Kémiyyet. quantité
كنايت · ضمير	Pronom
كيفيت	Genre
كيريشمك	Entreprendre

Muni d'un signe phonique	متحرك . حركه‌سی اولان
Doué, caractérisé	متصف
Joint	متصل . بتیشیك
Actif	متعدی
Causatif. transitif	متعدی تصییری
Première personne	متكلم
Par exmple	مثلا
Net. nominatif	مجرد
Passif	مجهول
Moukhatab. deuxième personne	مخاطب
Abrégé	مختصر . قیصه
Créatures	مخلوقات . یارادیلانلر
Prolongation	مد
Muzekker.mascsulin	مذكر . اركك
S'adresser	مراجعت
Composé	مركب
Mézidoun fih. qui a des lettres additionnelles	مزید فیه
Égal	مساوی
Exception	مستثنی
Usé, employé	مستعمل . قوللانلمش
Mustakbel .futur	مستقبل . كله‌جك
Mucharékèt.réciprocité participation	مشاركت

Se joindre	لاحق اولمق
Nécessaire. neutre	لازم
Mot. dictionnaire	لغت
Mot. prononciation	لفظ . كلمه . تلفظ
Aspiré	لفظیه

م

Restant. reste	ماباقی . قالان
Miat. centaines	مآت
Essence. racine	ماده . اوز
Passé. parfait	ماضی . كچمش
Ma kabl. ce qui précède	ماقبل
Possession	مالكیت . صاحبلك
Essence	مایه . اوز
Intensité	مبالغه
Participe présent hyperbolique	مبالغهٔ فاعل
Ambigu	مبهم . قرارسز
Pronoms indéfinis	مبهمات
Homogène	متجانس . برجنسدن اولان

Muchtak. dérivé	مشتق · چيقمش
Occupation	مشغوليت · ايش كوج
Infinitif	مصدر
Indicatif présent	مضارع
Nom annexé à un complément	مضاف
Génitif	مضاف اليه
Muni de eutré	مضموم · اوتره‌لى
S'accorder	مطابقت · اويمق
Observation	مطالعه
Verbe refléchi	مطاوع
» »	مطاوعت
Désiré, demandé	مطلوب
Ma zalik, pourtant	مع ذلك
Notions	معلومات
En sens de	معناسنه
Muni de ustune	مفتوح · اوستونلى
Singulier	مفرد
Participe passé. complément	مفعول
Datif	مفعول اليه
Accusatif	مفعول به
Mefouloun anh ablatif	مفعول عنه
Locatif	مفعول فيه
Instrumental	مفعول معه
Sens	مفهوم · معنا

Avant	مقدم · اول
But	مقصد · نيت
Court	مقصوره · قيصه
Mukesser. irrégulier	مكسر
Muni de esré	مكسور · اسره‌لى
Prolongé	ممدود · اوزون
Qui se termine	منتهى
Appartenant	منسوب
Menfi · négatif	منفى
Converti	منقلب
Nom qualifié	موصوف · صفتلنمش
Muet	موقوفه · رسميه
Muvelled. forgé	مولد · يابمه
Féminin	مؤنث · ديشى

ن

Rarement	نادراً
Dont l'emploi est rare	نادرالاستعمال
Défectueux	ناقص . نقصان
Résultat	نتيجه
Nida. interjection	ندا
Relation	نسبت
Comparé avec	نسبتله
Qui indique la relation relatif	نسبيه

نفس Personne
نفی Négation
نقلی Indéfini
نهایت ، صوك Fin

و

واقع اولمق Avoir lieu, arriver
وجوبی Nécessitatif
وجود ، وارلق Existence
وصف Qualité
وصف ترکیبی Adjectif composé
وصفیت Qualité d'être un adjectif
وصفیه Qualificatif, ordinal

ه

هجا Syllabe
هجنت Hudjnet, cacophonie
هیئت حاضره État actuel

ی

یاپیلش Construction